

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ**
UNIVERSITY OF PATRAS

ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ.

ΤΜΗΜΑ ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΑ

**« ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΝΗΣΙΩΤΙΚΩΝ
ΠΕΡΙΟΧΩΝ »**

ΜΑΡΙΑ ΖΩΗ ΜΑΡΙΝΟΥ

ΜΕΛΠΟΜΕΝΗ ΗΛΙΑ

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΔΡ. ΓΙΑΝΝΟΥΚΟΥ ΙΩΑΝΝΑ

ΠΥΡΓΟΣ – 2022

Πρόλογος

Για την πραγματοποίηση της παρακάτω εργασίας συντέλεσαν κάποιοι παράγοντες, τους οποίους θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε.

Αρχικά νιώθουμε την ανάγκη να ευχαριστήσουμε την καθηγήτρια μας κ. Γιαννούκου Ιωάννα, για την σωστή καθοδήγηση και την άρτια διευθέτηση της πτυχιακής μας εργασίας.

Σε συνέχεια θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τους καθηγητές καθόλη την διάρκεια των σπουδών μας στην σχολή.

Ως πράξη ευγνωμοσύνης θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τους γονείς μας, για την ψυχολογική και οικονομική βοήθεια που μας πρόσφεραν σε όλη την διάρκεια της ζωής μας.

Περίληψη

Η παρούσα εργασία πραγματοποιήθηκε με την μορφή πτυχιακής εργασίας, για το Πανεπιστήμιο Πατρών, του τμήματος Διοίκησης Οικονομίας & Επικοινωνίας, Τουριστικών & Πολιτιστικών Μονάδων, με έδρα τον Πύργο Ηλείας. Η πτυχιακή χωρίζεται σε 4 βασικά κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο δίδονται πληροφορίες για τον τομέα του τουρισμού καθώς και βασικές έννοιες αυτού. Το δεύτερο κεφάλαιο έχει σχέση με την αναπτυξιακή επιλογή και την κατηγοριοποίηση του τουρισμού. Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στα Επτάνησα, στα δημογραφικά στοιχεία και στα αξιοθέατα για κάθε ένα νησί. Στο τέταρτο και τελευταίο κεφάλαιο εμφανίζεται η μεθοδολογία έρευνας με σχετικά διαγράμματα, σε μορφή πίτας, μπάρας και ιστογράμματος, καθώς και πίνακες.

Λέξεις Κλειδιά

Επτάνησα, Τουρισμός, Νησιωτική Ανάπτυξη

Abstract

The present assignment was carried out in the form of a dissertation for the University of Patras, Department of Economics & Communication, Tourism & Cultural Units, based in Pyrgos, Iliia. The degree is divided into 4 main chapters. The first chapter gives information about the tourism sector as well as its basic concepts. The second chapter has to do with the development selection and categorization of tourism. The third chapters refer to the Ionian Islands, the demographics and the sights for each island. The fourth and last chapter presents the research methodology with relevant diagrams, in the form of pie, bar and histogram, as well as tables.

Keywords

Ionian Islands, Tourism, Island Development

Περιεχόμενα

Πρόλογος.....	i
Περίληψη.....	ii
Λέξεις Κλειδιά.....	ii
Abstract	iii
Keywords	iii
1 Ορισμός του τουρισμού και βασικές έννοιες	6
1.1 Ορισμός του τουρισμού και βασικές έννοιες	6
1.1 Σύντομη αναδρομή στην ιστορία του τουρισμού.....	7
1.2 Τύποι και μορφές τουρισμού.....	9
1.2.1 Τύποι τουρισμού	10
1.2.2 Μορφές τουρισμού.....	10
1.3 Τουριστικό προϊόν.....	11
1.3.1 Προϊόντα προσανατολισμένα στον τουρισμό (TOP).....	12
1.3.2 Προϊόντα προσανατολισμένα στους κατοίκους (ROP).....	12
1.4 Τουρισμός και COVID-19	12
2.Αναπτυξιακή Επιλογή	15
2.1 Ένταση Κεφαλαίου - Ένταση Εργασίας	15
2.2 Εγκλωβισμένη Έναντι Εξαπλωμένης Ανάπτυξης.....	18
2.3 Κατηγοριοποίηση Τουρισμού	19
2.1.1 Μαζικός Τουρισμός	20
2.1.2 Εναλλακτικός Τουρισμός.....	20
3. Επτάνησα	22
3.1 Νομός Κέρκυρας	24
3.2 Νομός Λευκάδας	27
3.3 Νομός Κεφαλληνιάς.....	28
3.4 Νομός Ζακύνθου	30
4. Μεθοδολογία έρευνας	33
Συμπεράσματα Έρευνας.....	56
Συμπεράσματα.....	57
Βιβλιογραφία.....	58

1 Ορισμός του τουρισμού και βασικές έννοιες

1.1 Ορισμός του τουρισμού και βασικές έννοιες

Τουρισμός θεωρείται η πράξη και η διαδικασία όταν ένα άτομο περνά χρόνο μακριά από το σπίτι του με σκοπό την ψυχαγωγία, την ευχαρίστηση και τη χαλάρωσή του. Αυτό επιτυγχάνεται με τη χρήση της εμπορικής παροχής υπηρεσιών. Αν και οι ορισμοί του τουρισμού ευνούν είτε τη πλευρά της προσφοράς, δηλαδή τη περιγραφή των αγαθών και παροχών που προσφέρεται στους τουρίστες, ή τη πλευρά της ζήτησης στους οποίους περιγράφεται η συμπεριφορά των τουριστών καθώς και οι ανάγκες και οι απαιτήσεις που έχουν. Ωστόσο, ο τουρισμός δεν είναι μια μεμονωμένη δραστηριότητα αλλά αναμειγνύεται με πολλές άλλες δραστηριότητες δημιουργώντας πολλά διαφορετικά είδη τουρισμού όπως ο επαγγελματικός τουρισμός, ο αθλητικός τουρισμός, ο ιατρικός τουρισμός και πολλά άλλα (Walton, 2021).

Η δραστηριότητα του τουρισμού είναι μια οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική δραστηριότητα που στηρίζεται σε πρωτογενή, δευτερογενή και τριτογενή στοιχεία της παραγωγής και της παροχής υπηρεσιών ενώ κινείται σε τοπικό, εθνικό και

διεθνές πλαίσιο . Με βάση αυτό μπορεί και λειτουργεί ως ένας από τους κύριους παράγοντες οικονομικής ανάπτυξης πολλών χωρών που έχουν εκμεταλλευτεί και εκμεταλλεύονται το τουρισμό προς όφελός τους. Ο τουρισμός είναι μια από τις μεγαλύτερες βιομηχανίες του κόσμου και συσχετίζεται με πολλούς ακόμα τομείς της οικονομίας κάνοντας τον προσδιορισμό του αρκετά δύσκολο (Clawson & Knetsch, 1966).

Εικόνα 1.1: Ταξίδι σε όλο το κόσμο (Johan, 2018).

1.1 Σύντομη αναδρομή στην ιστορία του τουρισμού

Η ιστορία του τουρισμού μπορεί να αποδοθεί σε μεγάλο βαθμό στις τεχνολογικές εξελίξεις στις μεταφορές. Όσο περισσότεροι δρόμοι κατασκευάζονται, σε τόσο περισσότερα μέρη μπορούν να οδηγούν οι άνθρωποι. Όσο περισσότερα αεροδρόμια ανοίγουν, τόσο περισσότερα είναι τα μέρη που μπορούν να πετούν οι άνθρωποι. Σχετίζεται επίσης στενά με την παγκόσμια οικονομική, κοινωνική και πολιτική προοπτική. Κάποιος με πολλά χρήματα, για παράδειγμα, είναι πιο πιθανό να ταξιδέψει κάπου για διακοπές από κάποιον που δεν έχει πολλά χρήματα. Ομοίως, πολλοί τουρίστες δεν είναι πιθανό να ταξιδέψουν σε έναν προορισμό που πάσχει από πολιτική αστάθεια. Υπάρχουν πολλοί τρόποι που η τουριστική βιομηχανία αναπτύχθηκε με την πάροδο των ετών (Dr. Stainton, 2005).

Οι ιστορικοί έχουν βρει αρχεία που παρέχουν μια εικόνα για τους λόγους που ταξίδεψαν οι άνθρωποι και πώς εξελίχθηκε στον τουρισμό. Γνωρίζουμε ότι οι πολιτισμοί και τα έθνη μετακινούσαν τις ένοπλες δυνάμεις τους για να κατακτήσουν άλλες περιοχές και να ελέγξουν τις εμπορικές οδούς και διάφορους πόρους. Αυτό δημιούργησε τις βάσεις για μελλοντικά ταξίδια. Καθώς εμφανίστηκαν οι αυτοκρατορίες της Αιγύπτου, της Ρωμαϊκής και της Ανατολικής Μεσογείου, τα απαραίτητα ταξίδια μετατράπηκαν σε τουρισμό. Οι Φοίνικες, για παράδειγμα, ταξίδεψαν όχι μόνο για να αναπτύξουν εμπορικούς δρόμους αλλά και λόγω της περιέργειας. Είχαν την επιθυμία να ανακαλύψουν τι βρίσκεται πέρα από την περιοχή της Μεσογείου.

Και άλλοι λαοί έκαναν το ίδιο. Οι Μάγια στο σύγχρονο Μεξικό, και μέλη της δυναστείας Shang στη σύγχρονη Κίνα, ταξίδεψαν για να δουν τι ήταν πέρα από τα σύνορά τους. Φυσικά, ήθελαν επίσης να διαδώσουν τους πολιτισμούς τους. Οι ιστορικοί μπόρεσαν να βρουν στοιχεία για αρχαία ταξίδια - αντικείμενα από άλλα μέρη που εμφανίστηκαν σε ανασκαφές, που δεν θα μπορούσαν να είναι εκεί εκτός αν οι αρχαίοι άνθρωποι είχαν τη δική τους μορφή τουρισμού (Dr. Stainton, 2020).

Η κλασική Ρώμη έδωσε επίσης ώθηση στα ταξίδια και σε συγκεκριμένες μορφές διακοπών. Τα ταξίδια διακοπών έγιναν όλο και πιο σημαντικά λόγω της ανάπτυξης υποδομών. Γύρω στο 300 μ.Χ., υπήρχε οδικό δίκτυο με 90.000 χιλιόμετρα μεγάλων οδών και 200.000 χιλιόμετρα μικρότερων αγροτικών δρόμων. Αυτά διευκόλυναν όχι μόνο τη μεταφορά στρατιωτών και εμπορευμάτων, αλλά και ιδιωτικά ταξίδια. Πάνω απ' όλα, πλούσιοι ταξιδιώτες που αναζητούν οικοδόμηση και ευχαρίστηση επωφελήθηκαν από αυτό το σύστημα. Τον πρώτο αιώνα μετά τον Χριστό, υπήρχε μια πραγματική τουριστική οικονομία που οργάνωσε ταξίδια για άτομα και ομάδες, παρείχε πληροφορίες και ασχολήθηκε τόσο με τη διαμονή όσο και με τα γεύματα. Οι εύποροι Ρωμαίοι ζήτησαν χαλάρωση στα παραθαλάσσια θέρετρα στο Νότο ή πέρασαν χρόνο στις παραλίες της Αιγύπτου και της Ελλάδας. Ο κλασικός κόσμος όχι μόνο είχε τις «διακοπές κολύμβησης», αλλά επίσης ανέπτυξε μια πρώιμη μορφή «καλοκαιρινής υποχώρησης υγείας» σε περίεργα ιαματικά λουτρά και σε πολυτελείς τοποθεσίες που επισκέφτηκαν οι πλούσιοι αστικοί πολίτες κατά τους ζεστούς μήνες. Κάτι που είχε την προέλευσή του κυρίως στην υγειονομική περίθαλψη σύντομα μετατράπηκε σε διακοπές για αναψυχή και ψυχαγωγία, που θα μπορούσαν επίσης να περιλαμβάνουν τον τζόγο και την πορνεία. Η παρακμή της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας

προκάλεσε τον εκφυλισμό πολλών δρόμων. Το ταξίδι έγινε πιο δύσκολο, πιο επικίνδυνο και πιο περίπλοκο.

Μια πρώιμη μορφή και πρόδρομος του σύγχρονου τουρισμού ήταν η μεγάλη περιοδεία που πραγματοποίησαν νέοι ευγενείς μεταξύ του 16ου και του 18ου αιώνα. Αυτό διέθετε τις δικές του, νέες δομές που καθορίζονταν σαφώς από την εταιρική κατάσταση: ο αρχικός στόχος ήταν να διευρύνει την εκπαίδευση κάποιου, να σηματοδοτήσει το τέλος της παιδικής ηλικίας και να αποκτήσει και να ακονίσει κοινωνικές χάρες. Ωστόσο, με την πάροδο του χρόνου, η αναψυχή και η ευχαρίστηση έγιναν ολοένα και πιο σημαντικές. Από τη μία πλευρά, αυτό δημιούργησε το διαφοροποιημένο παράδειγμα του ταξιδιού "ως τέχνη". Από την άλλη, η αναζήτηση διασκέδασης και απόλαυσης υπονοούσε ένα στοιχείο του ταξιδιού ως αυτοσκοπό. Η κλασική μεγάλη περιοδεία διήρκεσε από ένα έως τρία χρόνια. Η διαδρομή, η ακολουθία και οι επαφές, για να μην αναφέρουμε το εκπαιδευτικό πρόγραμμα, σχεδιάστηκαν μέχρι την τελευταία λεπτομέρεια. Οι αριστοκράτες ταξίδεψαν με συνοδεία ιπποδρομιών, δασκάλων, μεντόρων, πρωτοπόρων, οικιακών υπαλλήλων, προπονητών και άλλου προσωπικού. Αυτά παρείχαν ασφάλεια, άνεση, εκπαίδευση, επίβλεψη και ευχαρίστηση σύμφωνα με τον ειδικό τομέα ευθύνης τους (Gyr, 2010).

Μέχρι τον 18ο αιώνα, αυτό το έθιμο ήταν διαδεδομένο μεταξύ πλουσιότερων τάξεων και εξαπλώθηκε σε άλλα μέρη του κόσμου, όπως η Αμερική. Ομοίως, τα θρησκευτικά προσκυνήματα που ήταν ήδη δημοφιλή κατά τη διάρκεια του Μεσαίωνα συνεχίστηκαν κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου. Η Βιομηχανική Επανάσταση, η οποία ξεκίνησε το δεύτερο μισό του 18ου αιώνα, δημιούργησε έναν σημαντικό οικονομικό, κοινωνικό και τεχνολογικό μετασχηματισμό που εξαπλώθηκε στον υπόλοιπο κόσμο. Ως αποτέλεσμα αυτών των αλλαγών, υπήρξε μια έξοδος από αγροτικές περιοχές σε αναπτυσσόμενες μεγάλες πόλεις, οι οποίες χρειαζόνταν εργασία για τη νέα βιομηχανία. Επομένως, εμφανίστηκαν νέες κοινωνικές τάξεις. Οι εξελίξεις στις μεταφορές ήταν επίσης βασικές. Οι βελτιώσεις στη μεταφορά εμπορευμάτων και επιβατών συνέβαλαν στη γέννηση του ελεύθερου χρόνου, των νέων μορφών διασκέδασης και ταξιδιού. Οι άνθρωποι ταξίδεψαν κυρίως με τρένο, εκμεταλλευόμενοι το γεγονός ότι τα σιδηροδρομικά δίκτυα συνέδεαν τους προορισμούς στην Ευρώπη και σε άλλα μέρη του κόσμου.

Ο 19ος αιώνας είδε τη δημιουργία των πρώτων ταξιδιωτικών γραφείων. Πρωτοπόροι σε αυτό ήταν ο Thomas Cook & Son, οι οποίοι ήταν οι πρώτοι που προσέφεραν εκδρομές και διακοπές για γκρουπ, που περιλάμβαναν εισιτήρια μεταφοράς, διαμονής και φαγητού, κάνοντας έτσι το κόστος φθηνότερο. Αυτή θα ήταν η προέλευση αυτού που τώρα γνωρίζουμε ως πακέτα διακοπών. Στο πρώτο μισό του 20ού αιώνα, η τουριστική βιομηχανία συνέχισε να αναπτύσσεται χάρη στη μαζική παραγωγή λεωφορείων και αυτοκινήτων. Ο παράκτιος τουρισμός άρχισε να αποκτά σημασία και, μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, οι ακτές της Μεσογείου γρήγορα αυξήθηκαν σε δημοτικότητα. Επίσης, οι βελτιώσεις στις αεροπορικές μεταφορές, καθώς και η πρόοδος της εργατικής νομοθεσίας και η αύξηση της κοινωνικής πρόνοιας οδήγησαν σε άνθηση του τουρισμού. Ο τουριστικός τομέας υπέστη ύφεση κατά τη δεκαετία του 1970, κυρίως λόγω της ενεργειακής κρίσης, με αποτέλεσμα χαμηλότερο κόστος και τιμές. Τότε, εμφανίστηκε ο μαζικός τουρισμός. Τα ταξίδια ξεκίνησαν από το να είναι κάτι

μόνο για μια αποκλειστική ομάδα για να γίνει μια δραστηριότητα αναψυχής προσιτή σε πολλούς.

Εικόνα 1.2: Thomas Cook & Son ταξιδιωτικό πρακτορείο (Whitfield, 2019).

Τις επόμενες δεκαετίες, υπήρξε μια προοδευτική διεθνοποίηση των ξενοδοχειακών εταιρειών, των ταξιδιωτικών γραφείων και των αεροπορικών εταιρειών. Προσφέρθηκαν επίσης νέα προϊόντα και νέες δραστηριότητες αναψυχής, που περιστρέφονται γύρω από τον αθλητισμό και την υγεία. Σήμερα, ο τουριστικός τομέας έχει γίνει ένας από τους μεγάλους οικονομικούς κινητήρες σε πολλές χώρες, που αποτελεί μέρος της διεθνούς πολιτικής ατζέντας. Τα τελευταία χρόνια, με πτήσεις χαμηλού κόστους και την ύπαρξη εναλλακτικών καταλυμάτων, τα οποία διαχειρίζονται εταιρείες, είναι πολύ πιο εύκολο για τους τουρίστες να ταξιδεύουν οικονομικά και μπορούν να σχεδιάσουν το δρομολόγιο και τις εμπειρίες τους σύμφωνα με τις προτιμήσεις τους (Rodríguez, 2020).

1.2 Τύποι και μορφές τουρισμού

Ο τουρισμός έχει δύο τύπους και πολλές μορφές με βάση τον σκοπό της επίσκεψης και τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού. Ο τουρισμός μπορεί να χαρακτηριστεί ως διεθνής και εγχώριος τουρισμός. Ο τουρισμός έχει δύο τύπους και διάφορες μορφές.

1.2.1 Τύποι τουρισμού

Με βάση την κίνηση των ανθρώπων, ο τουρισμός κατηγοριοποιήθηκε σε δύο τύπους. Αυτά έχουν ως εξής:

- Διεθνής Τουρισμός
Όταν οι άνθρωποι επισκέπτονται μια ξένη χώρα, αναφέρεται ως Διεθνής Τουρισμός. Για να ταξιδέψετε σε ξένη χώρα, χρειάζεται κάποιο έγκυρο διαβατήριο, βίζα, έγγραφα υγείας, συνάλλαγμα κ.λπ. Ο διεθνής τουρισμός χωρίζεται περαιτέρω σε δύο τύπους, στον εισερχόμενο τουρισμό και στον εξερχόμενο τουρισμό.
  - Εισερχόμενος τουρισμός
Αναφέρεται σε τουρίστες εξωτερικής καταγωγής που εισέρχονται σε μια συγκεκριμένη χώρα. Όταν οι άνθρωποι ταξιδεύουν εκτός της χώρας υποδοχής/πατρίδας τους σε άλλη χώρα, τότε καλείται εισερχόμενος τουρισμός για τη χώρα στην οποία ταξιδεύει. Για παράδειγμα, όταν ένας τουρίστας ινδικής καταγωγής ταξιδεύει στην Ιαπωνία, τότε είναι εισερχόμενος τουρισμός για την Ιαπωνία, επειδή ξένος τουρίστας έρχεται στην Ιαπωνία.
  - Εξερχόμενος τουρισμός
Αναφέρεται σε τουρίστες που ταξιδεύουν από τη χώρα καταγωγής τους σε άλλη χώρα. Όταν οι τουρίστες ταξιδεύουν σε μια ξένη περιοχή από ό,τι είναι ο εξερχόμενος τουρισμός για τη χώρα του επειδή πηγαίνει έξω από τη χώρα τους. Για παράδειγμα, όταν ένας τουρίστας από την Ινδία ταξιδεύει στην Ιαπωνία τότε είναι ο εξερχόμενος τουρισμός για την Ινδία και ο εισερχόμενος τουρισμός για την Ιαπωνία.
- Εσωτερικός τουρισμός
Η τουριστική δραστηριότητα των ανθρώπων στη χώρα τους είναι γνωστή ως εγχώριος τουρισμός. Το ταξίδι εντός της ίδιας χώρας είναι ευκολότερο επειδή δεν απαιτεί επίσημα ταξιδιωτικά έγγραφα και κουραστικές διατυπώσεις όπως υποχρεωτικούς υγειονομικούς ελέγχους και συνάλλαγμα. Στον εγχώριο τουρισμό, ένας ταξιδιώτης γενικά δεν αντιμετωπίζει πολλά γλωσσικά προβλήματα ή θέματα ανταλλαγής νομισμάτων (Tourism Notes., 2021).

1.2.2 Μορφές τουρισμού

Ο τουρισμός έχει διάφορες μορφές βάσει του σκοπού της επίσκεψης και εναλλακτικών εντύπων. Αυτά χωρίζονται περαιτέρω σε πολλούς τύπους ανάλογα με τη φύση τους. Οι μορφές τουρισμού έχουν ως εξής:

- Τουρισμός περιπέτειας
- Ατομικός τουρισμός
- Πολιτιστικός Τουρισμός
- Οικοτουρισμός
- Γεωτουρισμός
- Βιομηχανικός τουρισμός

- Ιατρικός τουρισμός
- Θρησκευτικός τουρισμός
- Αγροτικός Τουρισμός
- Διαστημικός Τουρισμός
- Αθλητικός Τουρισμός
- Εικονικός τουρισμός
- Τουρισμός άγριας ζωής

Ο τουρισμός μπορεί να ταξινομηθεί σε έξι διαφορετικές κατηγορίες ανάλογα με το σκοπό του ταξιδιού. Αυτά έχουν ως εξής:

- **Ψυχαγωγικός:** Ο ψυχαγωγικός ή ψυχαγωγικός τουρισμός παίρνει ένα άτομο μακριά από το χείλος της καθημερινής ζωής. Σε αυτήν την περίπτωση, οι άνθρωποι περνούν τον ελεύθερο χρόνο τους στους λόφους, τις παραλίες της θάλασσας κ.λπ.
- **Πολιτιστικός:** Ο πολιτιστικός τουρισμός ικανοποιεί την πολιτιστική και την πνευματική περιέργεια και περιλαμβάνει επισκέψεις σε αρχαία μνημεία, μέρη ιστορικής ή θρησκευτικής σημασίας κ.λπ.
- **Αθλητικός:** Τα ταξίδια έχουν πραγματοποιηθεί από άτομα με σκοπό να παίξουν γκολφ, σκι και πεζοπορία, εμπίπτουν σε αυτήν την κατηγορία.
- **Υγεία:** Σε αυτήν την κατηγορία, οι άνθρωποι ταξιδεύουν για ιατρική περίθαλψη ή επισκέπτονται μέρη όπου υπάρχουν θεραπευτικές δυνατότητες, για παράδειγμα, ιαματικές πηγές, γιόγκα σπα κ.λπ.
- **Συνεδριακός τουρισμός:** Γίνεται όλο και πιο σημαντικό στοιχείο του ταξιδιού. Οι άνθρωποι ταξιδεύουν εντός μιας χώρας ή στο εξωτερικό για να παρακολουθήσουν συμβάσεις σχετικά με την επιχείρηση, το επάγγελμα ή το ενδιαφέρον τους.
- **Τουρισμός κινήτρων:** Τα ταξίδια διακοπών προσφέρονται ως κίνητρα από μεγάλες εταιρείες σε εμπόρους και πωλητές που επιτυγχάνουν υψηλούς στόχους στις πωλήσεις. Αυτό είναι ένα νέο και διευρυνόμενο φαινόμενο στον τουρισμό, αυτά αντί για κίνητρα μετρητών ή δώρα, Σήμερα ο τουρισμός με κίνητρα είναι μια επιχείρηση 3 δισεκατομμυρίων δολαρίων μόνο στις ΗΠΑ (Tourism Notes., 2021).

1.3 Τουριστικό προϊόν

Όπως ορίζεται από την UNWTO, ένα τουριστικό προϊόν είναι «ένας συνδυασμός απτών και άυλων στοιχείων, όπως φυσικοί, πολιτιστικοί και ανθρωπογενείς πόροι, αξιοθέατα, εγκαταστάσεις, υπηρεσίες και δραστηριότητες γύρω από ένα συγκεκριμένο κέντρο ενδιαφέροντος που αντιπροσωπεύει τον πυρήνα του μάρκετινγκ προορισμού συνδυάζει και δημιουργεί μια συνολική εμπειρία επισκεπτών, συμπεριλαμβανομένων συναισθηματικών πτυχών για τους πιθανούς πελάτες. Ένα τουριστικό προϊόν τιμολογείται και πωλείται μέσω καναλιών διανομής και έχει κύκλο ζωής» (UNWTO, 2021).

Η τουριστική βιομηχανία στο σύνολό της επιβιώνει λόγω διαφόρων τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών. Η τουριστική βιομηχανία είναι ευέλικτη. Τα προϊόντα τουρισμού δεν μπορούν να τυποποιηθούν εύκολα καθώς δημιουργούνται για τους πελάτες με ποικίλα ενδιαφέροντα και απαιτήσεις. Καθώς τα τουριστικά προϊόντα είναι κυρίως η εμπειρία των

τουριστών, μπορούν να αποθηκευτούν μόνο στις αναμνήσεις των τουριστών. Τα τουριστικά προϊόντα ομαδοποιούνται στους ακόλουθους τύπους:

1.3.1 Προϊόντα προσανατολισμένα στον τουρισμό (TOP)

Αυτά είναι τα προϊόντα και οι υπηρεσίες που δημιουργήθηκαν κυρίως για τους τουρίστες αλλά και για τους ντόπιους. Αυτά τα προϊόντα χρειάζονται μεγάλο μέρος των επενδύσεων στον ιδιωτικό τομέα (TutorialsPoint., 2021). Μερικά από αυτά είναι:

- Διαμονή, για παράδειγμα ξενοδοχεία και άλλα καταλύματα.
- Μεταφορά, για παράδειγμα, η κατοχή ταξί, πολυτελή λεωφορεία και σκάφη.
- Λιανικοί ταξιδιωτικοί πράκτορες
- Τουριστικοί πράκτορες
- Εμπορικά κέντρα, όπως εμπορικά κέντρα
- Κινηματογράφοι όπως PVR
- Εστιατόρια για φαγητό και ποτά
- Κέντρα Πληροφοριών Τουρισμού
- Καταστήματα αναμνηστικών
- Μουσεία, ναοί, κήποι και θεματικά πάρκα

1.3.2 Προϊόντα προσανατολισμένα στους κατοίκους (ROP)

Εδώ, τα προϊόντα και οι υπηρεσίες δημιουργούνται κυρίως για τους κατοίκους της περιοχής που διαμένουν σε έναν συγκεκριμένο τουριστικό προορισμό. Αυτή η κατηγορία απαιτεί περισσότερες επενδύσεις σε δημόσιους τομείς (TutorialsPoint., 2021). Μερικά από αυτά είναι:

- Νοσοκομεία
- Δημόσια πάρκα
- Τράπεζες και ATM
- Πρατήρια καυσίμων
- Ταχυδρομικές υπηρεσίες

1.4 Τουρισμός και COVID-19

Η πανδημία COVID-19 υπήρξε καταστροφική για την υγεία και την οικονομική κατάσταση. Επιπτώσεις στις αναπτυσσόμενες χώρες, ιδίως εκείνες που εξαρτώνται από τον τουρισμό. Καθώς οι κυβερνήσεις προσπάθησαν να προστατεύσουν τους πληθυσμούς τους με την εφαρμογή καραντίνας και σημαντικών περιορισμών στην εθνική και διεθνή κινητικότητα. Αυτό, σε συνδυασμό με την απόφαση των καταναλωτών να περιορίσουν τα διεθνή ταξίδια οδήγησαν σε απότομη συρρίκνωση του τουριστικού τομέα με σοβαρές οικονομικές συνέπειες, ιδίως σε χώρες που βασίζονται στον τομέα. Ο αριθμός των διεθνών αφίξεων τουριστών μειώθηκε κατά 74% το 2020 σε σύγκριση με τον προηγούμενο χρόνο (Πίνακας ελέγχου του τουρισμού UNWTO). Σε πολλές αναπτυσσόμενες χώρες, οι αφίξεις μειώθηκαν κατά 80-90%. Η αρχή του έτους 2021 ήταν χειρότερη για τους περισσότερους προορισμούς, με μέση παγκόσμια πτώση 88% σε σύγκριση με το επίπεδο πριν από την πανδημία, αν και το βόρειο καλοκαίρι και το φθινόπωρο μπορεί να σημειώσει σημαντική βελτίωση για

ορισμένους προορισμούς, ιδίως για εγχώρια και περιφερειακά ταξίδια. Οι έμμεσες επιπτώσεις αυτής της μείωσης είναι πιο καταστροφικές, καθώς η εργασία και το κεφάλαιο παραμένουν αχρησιμοποίητα και η έλλειψη ζήτησης για ενδιάμεσα αγαθά και υπηρεσίες έχει αρνητική επίδραση σε πολλούς τομείς (UNCTAD, 2021).

Εικόνα 1.3: Covid-19 και ταξίδια (TANEA Team, 2020)

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού των Ηνωμένων Εθνών (UNWTO) αναφέρει ότι σχεδόν όλες οι χώρες έχουν εφαρμόσει περιορισμούς ταξιδιού του ενός ή του άλλου είδους, όπως απαγορεύσεις ταξιδιού, έλεγχοι θεωρήσεων και καραντίνες. Ως αποτέλεσμα, ο διεθνής τουρισμός ανακόπηκε σχεδόν πλήρως τον Απρίλιο και τον Μάιο του 2020. Οι εισερχόμενες τουριστικές αφίξεις μειώθηκαν 74% μεταξύ Ιανουαρίου και Δεκεμβρίου 2020, περίπου 1 δισεκατομμύριο ταξίδια. Ωστόσο, εάν εξαιρούνται οι προ-COVID μήνες του Ιανουαρίου και του Φεβρουαρίου 2020, η πτώση των αφίξεων ανέρχεται σε 80%.

Τα ταξίδια έχουν προσαρμοστεί στον αντίκτυπο του COVID, ιδίως όσον αφορά τους ταξιδιωτικούς περιορισμούς. Τα εσωτερικά ταξίδια έχουν αυξηθεί, αλλά αυτό δεν βοηθά τις αναπτυσσόμενες χώρες που εξαρτώνται από τα διεθνή ταξίδια. Οι συνταξιούχοι, που τείνουν να ξοδεύουν περισσότερο ανά ταξίδι, είναι πιο πιθανό να μείνουν στο σπίτι. Οι νεότεροι ταξιδιώτες, όπως οι backpackers, που φαίνονται πιο πρόθυμοι να ταξιδέψουν κατά τη διάρκεια αυτής της πανδημίας τείνουν να μείνουν περισσότερο, αλλά περνούν λιγότερο από τους ηλικιωμένους ταξιδιώτες. Τα κρουαζιερόπλοια, που περιλαμβάνουν εκτεταμένο περιορισμό, είναι πιθανότατο να είναι λιγότερο δημοφιλή. Οι αναπτυσσόμενες χώρες που εξαρτώνται από τις αφίξεις κρουαζιερόπλοιων ενδέχεται να χρειαστεί να διαφοροποιήσουν τις βιομηχανίες τους. Το ποσοστό των εμβολιασμένων ατόμων μπορεί να αποτελεί ένδειξη

της περιπλάνησης των τουριστών και των δυνατοτήτων τους να ταξιδεύουν. Αν και η αναλογία στις χώρες προέλευσης καθώς και στον προορισμό μπορεί να είναι καθοριστική, είναι πιθανό οι τουρίστες να διστάσουν ωστόσο να ταξιδέψουν σε μεγάλες αποστάσεις, προτιμώντας πιο κοντινούς προορισμούς με υψηλά επίπεδα εμβολιασμού. Το μερίδιο των εμβολιασμένων ατόμων ποικίλλει σημαντικά μεταξύ των χωρών, από κάτω από 1% έως πάνω από 60%. Είναι πιθανό ο τουρισμός σε χώρες με υψηλό ποσοστό εμβολιασμένων ατόμων να ανακάμψει γρηγορότερα από ό, τι σε χώρες με χαμηλό μερίδιο. Τα ταξίδια εντός της Ευρώπης και της Βόρειας Αμερικής, για παράδειγμα, είναι πιθανό να αυξηθούν γρηγορότερα στις αρχές του καλοκαιριού από πολλές αναπτυσσόμενες χώρες, οι οποίες εξακολουθούν να αγωνίζονται για τη λήψη επαρκών εμβολίων και, συνεπώς, αναμένεται να ανακάμψουν πιο αργά (UNWTO, 2021).

2.Αναπτυξιακή Επιλογή

Οι υπεύθυνοι και οι αρμόδιοι για την τουριστική ανάπτυξη μιας περιοχής έχουν στη διάθεσή τους διάφορες εναλλακτικές λύσεις ή με άλλα λόγια επιλογές, κάτι που συνεπάγεται ότι δεν υπάρχει πάντοτε κάποια μεμονωμένη επιλογή που θα πρέπει να ακολουθηθεί. Αυτές οι επιλογές έχουν σχέση κυρίως με τη διαδικασία ή/και με τις μεθόδους χρηματοδότησης της ανάπτυξης και αναφέρονται σε θέματα όπως (Ανδριώτης Κ. , 2005):

1. ένταση της παραγωγής (κεφαλαίου έναντι εργασίας),
2. βαθμός ελέγχου και ιδιοκτησίας της βιομηχανίας (ενδογενής/ ντόπια έναντι εξωγενούς/μη ντόπιας),
3. κλίμακα (μικρή έναντι μεγάλης),
4. συγκέντρωση της τουριστικής δραστηριότητας (εγκλωβισμένη έναντι εξαπλωμένης) και
5. μορφές τουρισμού (εναλλακτικός/ήπιος/αειφόρος έναντι μαζικού/ σκληρού/μη αειφόρου).

2.1 Ένταση Κεφαλαίου - Ένταση Εργασίας

Οι αποφάσεις για την ανάπτυξη έχουν σχέση με το εάν η ένταση της παραγωγής θα κατευθύνεται σε υψηλές επενδύσεις κεφαλαίου ή σε τεχνικές εντάσεως εργασίας. Διάφορες μελέτες όπως των (Brown, 1985), (Culpan, 1987), (Mings, 1969) έχουν αποκαλέσει τον τουρισμό ως βιομηχανία εντάσεως εργασίας, που απαιτεί χαμηλές επενδύσεις κεφαλαίου για τη δημιουργία θέσεων εργασίας.

Λόγω αυτού του γεγονότος έχει μελετήσει το κόστος της δημιουργίας θέσεων εργασίας στην τουριστική βιομηχανία σε σύγκριση με διάφορους άλλους παραγωγικούς κλάδους και έχουν διαπιστώσει ότι είναι αρκετά χαμηλότερο. Παραδείγματος χάριν, ένα εργοστάσιο κατασκευής αυτοκινήτων απαιτεί υψηλές επενδύσεις κεφαλαίου, εξασφαλίζοντας σχετικά λιγότερες θέσεις εργασίας από την περίπτωση που το ίδιο κεφάλαιο επενδυθεί σε επιχειρήσεις σχετιζόμενες με τον τουρισμό. Οι (Williams & Shaw, 1991) διαφωνούν εξαιτίας του γεγονότος ότι η ανάπτυξη του τουρισμού απαιτεί τη συμβολή διαφόρων μη τουριστικών βιομηχανιών, π.χ. μεταφορά, λιανεμπόριο, κατασκευές, παροχή μη τουριστικών υπηρεσιών, καταναλωτικά προϊόντα και κατασκευή υποδομής. Είναι λοιπόν πολύ δύσκολο να υπολογιστεί το πραγματικό κόστος που απαιτείται για τη δημιουργία μιας θέσης εργασίας στην τουριστική βιομηχανία. Όμως, οι υπηρεσίες, τα προϊόντα και η υποδομή που δημιουργούνται από το συνονθύλευμα των βιομηχανιών είναι διαθέσιμες για κατανάλωση όχι μόνο από τους τουρίστες, αλλά και από τους ντόπιους κατοίκους και μπορεί να ήταν απαραίτητες για την ευημερία της ντόπιας κοινωνίας, ακόμα κι αν η τουριστική βιομηχανία δεν βρισκόταν σε άνθιση (Ανδριώτης Κ. , 2005).

Οι **Agarwal** κ. συν. (2000) δηλώνουν ότι εξαιτίας της τεχνολογικής προόδου και της εισαγωγής της πληροφορικής, μερικοί κλάδοι στον τουρισμό έχουν κατευθυνθεί προς την ένταση κεφαλαίου. Μερικοί συγγραφείς (π.χ. Andriotis 2002b; Andriotis & Vaughan 2004,

Cleverdon 1979, Kontogeorgopoulos 1998, McCann 1983) αναφέρουν ότι στον τομέα της διαμονής, το επίπεδο των θέσεων εργασίας που δημιουργούνται (καθώς επίσης και τα εισοδήματα) εξαρτώνται από το μέγεθος της επιχείρησης. Συγκεκριμένα, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις δημιουργούν περισσότερες θέσεις εργασίας ανά επισκέπτη, με λιγότερο επενδυμένο κεφάλαιο σε σύγκριση με τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις. Σε αντίθεση, τα διεθνή και τα μεγάλου μεγέθους ξενοδοχεία είναι υψηλότερης έντασης κεφαλαίου και παρ' όλο που δημιουργούν περισσότερες θέσεις εργασίας ανά κρεβάτι, ικανοποιώντας τις περισσότερες ανάγκες των τουριστών, δημιουργούν μειωμένες ευκαιρίες για απασχόληση και μικρές δυνατότητες διαρροής της τουριστικής δαπάνης εκτός της ξενοδοχειακής μονάδας. Από την άλλη, διαφορετικοί τύποι τουριστών, που ταξινομούνται με βάση τον τύπο της διαμονής που επιλέγουν, έχουν διαφορετικές οικονομικές επιπτώσεις στην απασχόληση. Πιο συγκεκριμένα οι Vaughan & Wilkes (1986) αποκάλυψαν ότι στην Cumbria η διαμονή των τουριστών σε αγροκτήματα και ενοικιαζόμενα διαμερίσματα δημιουργεί περισσότερες άμεσες και έμμεσες θέσεις εργασίας, συνολικά 23,2 ανά 100.000 λίρες τουριστικής δαπάνης, ενώ η διαμονή σε ξενοδοχεία, που οι επενδύσεις κεφαλαίου είναι υψηλότερες, δημιουργούν 10,1 θέσεις εργασίας ανά 100.000 λίρες τουριστικής δαπάνης.

Δεδομένου ότι στα αναπτυσσόμενα κράτη το εργατικό δυναμικό είναι άφθονο και το διαθέσιμο κεφάλαιο για επενδύσεις λιγοστό, ο τουρισμός μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως μία λύση για την οικονομική ανάπτυξη μιας περιοχής μέσω της δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας. Οι κυβερνήσεις λοιπόν οφείλουν να προσδιορίζουν τις αναπτυξιακές τους επιλογές για επενδύσεις εντάσεως εργασίας 11 κεφαλαίου σύμφωνα με τις δυνατότητές τους και τη μελλοντική τους πολιτική. Εάν ο κυριότερος αναπτυξιακός στόχος μιας χώρας είναι να αυξηθούν οι υπάρχουσες θέσεις εργασίας, τότε πρέπει να υιοθετηθούν ως επί το πλείστον τεχνικές εντάσεως εργασίας. Αφ' ετέρου, εάν ένα κράτος στοχεύει στη μελλοντική ανάπτυξη σε σχέση με την εξασφάλιση της ευημερίας, τότε πρέπει να υιοθετηθούν τεχνικές παραγωγής εντάσεως κεφαλαίου (Thirlwall 1972). Εναλλακτικά, ο Cukor (1974) προτείνει ότι η ταυτόχρονη χρήση τεχνικών εντάσεως κεφαλαίου και εργασίας συντελεί:

στην αύξηση της παραγωγής, χωρίς να είναι απαραίτητο το πάγωμα κεφαλαίου σε ξεπερασμένες τεχνολογίες επιβαρύνοντας κατ' αυτό τον τρόπο το μέλλον και επιτρέποντας τις πιο υψηλής εντάσεως κεφαλαίου τεχνολογίες να εισαχθούν σε εφεδρικές διαδικασίες και σε μετέπειτα στάδια, όταν το κεφάλαιο γίνεται πιο άφθονο και το διαθέσιμο εργατικό δυναμικό πιο σπάνιο (σελ. 217).

Η θεωρία της εξάρτησης επισημαίνει τα καταστρεπτικά αποτελέσματα της εξωγενούς τουριστικής ανάπτυξης στην οικονομική και κοινωνική δομή των οικονομιών υποδοχής τουριστών μια και τις περισσότερες φορές ωφελεί τα καπιταλιστικά κράτη απ' όπου προέρχονται οι περισσότεροι τουρίστες και όχι τόσο τους προορισμούς υποδοχής τουριστών (Khan, 1997). Συνεπώς, η ανάπτυξη ενός τουριστικού προορισμού από εξωγενείς παράγοντες μπορεί να κατηγορηθεί για μειωμένα πολλαπλασιαστικά φαινόμενα, δημιουργία θέσεων εργασίας για αλλοδαπούς και αυξανόμενη ξένη κυριαρχία και έλεγχο του τουριστικού τομέα.

Για την ελαχιστοποίηση των παραπάνω αρνητικών οικονομικών επιπτώσεων, απαραίτητο είναι ο κάθε τουριστικός προορισμός ή κράτος να προσδιορίσει την αναπτυξιακή του πολιτική δίνοντας μια απάντηση στο παρακάτω δίλημμα: «Μπορεί η ανάπτυξη να ξεκινήσει και να ολοκληρωθεί από την ίδια την κοινωνία υποδοχής τουριστών, όπως επιτάσσει ο αειφόρος τουρισμός ή κάτι τέτοιο δεν είναι εφικτό, και είναι απαραίτητο να διεισδύσουν ξένα κεφάλαια και ο επακόλουθος εξωγενής παρεμβατισμός;»

Η απάντηση σε αυτό το ερώτημα είναι διφορούμενη. Σε πολλές αναπτυσσόμενες περιοχές, π.χ. κράτη της Αφρικής και νησιά της Καραϊβικής η απάντηση φαίνεται να είναι αρνητική, λόγω του χαμηλού δείκτη συμμετοχής του ντόπιου πληθυσμού σε επιχειρηματικές δραστηριότητες, τα ανεπαρκή κεφάλαια για επενδύσεις και την έλλειψη ντόπιου εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού.

Επομένως, στις περιπτώσεις που η από τα έσω τουριστική ανάπτυξη δεν είναι εφικτή, η πολιτική που θα ακολουθήσουν οι διάφορες κυβερνήσεις οφείλει να κατευθύνεται προς τη διατήρηση του μεγαλύτερου μέρους του έλεγχου της ανάπτυξης στα ντόπια χέρια, επιχειρώντας την αύξηση της συμμετοχής της ντόπιας κοινωνίας στην παραγωγική διαδικασία, π.χ. μέσω της χορήγησης κινήτρων για επενδύσεις σε τοπικούς επιχειρηματίες και την ψήφιση νομοθεσίας που να αυξάνει τις ευκαιρίες απασχόλησης του ντόπιου πληθυσμού.

Εναλλακτικά, εάν ο προορισμός έχει τη δυνατότητα και τους οικονομικούς πόρους για ενδογενή ανάπτυξη, οι κυβερνήσεις πρέπει να ενθαρρύνουν τους ντόπιους κατοίκους να επενδύσουν στην τουριστική βιομηχανία και να καταβάλλουν όλες τις δυνατές προσπάθειες, να αξιοποιήσουν (σε λογικά πλαίσια) τους διαθέσιμους κοινωνικο-πολιτιστικούς και περιβαλλοντολογικούς πόρους.

Πάντως υπάρχουν περιπτώσεις που τα υπανάπτυκτα κράτη του τρίτου κόσμου μη έχοντας τη δυνατότητα να ακολουθήσουν κάποιες από τις προαναφερόμενες διεξόδους εγκαταλείπονται ανηλεώς στα χέρια των ξένων «αποικιοκρατών».

Ο (Ανδριώτης Κ. , 2005) πραγματοποίησε μια έρευνα που σκοπό είχε να διερευνήσει την κλίμακα των επιχειρήσεων διαμονής και τη συνεισφορά τους στην οικονομική ανάπτυξη. Το δείγμα περιελάμβανε 52 επιχειρήσεις διαμονής, στο νησί της Κρήτης. Οι επιχειρήσεις κατατάχθηκαν ανάλογα με τον αριθμό των δωματίων τους σε τρεις κατηγορίες: τις μικρές (αυτές που έχουν 40 δωμάτια ή λιγότερα), τις μεσαίες (αυτές που έχουν 41-100 δωμάτια) και τις μεγάλες (αυτές που έχουν 100 δωμάτια και πάνω). Από τα αποτελέσματα της έρευνας αποδείχτηκε με τη χρήση στατιστικών μεθόδων ότι η συνεισφορά των επιχειρήσεων διαμονής στην οικονομική ανάπτυξη του νησιού δεν είναι ομοιόμορφη. Συγκεκριμένα, οι μεγάλες μονάδες απασχολούν περισσότερο ξενόφερτο διευθυντικό προσωπικό σε σύγκριση με τις μικρές και τις μεσαίες μονάδες. Επίσης, οι μεγαλύτερες μονάδες τείνουν να αγοράζουν λιγότερες προμήθειες από τις ντόπιες επιχειρήσεις σε σύγκριση με τις μικρομεσαίες, ενώ οι μικρές επιχειρήσεις απασχολούν περισσότερο άτομο από τα μέλη της οικογενείας του ιδιοκτήτη. Ως εκ τούτου, όσο μικρότερη είναι η επιχείρηση τόσο μεγαλύτερη είναι η συνεισφορά της στην τοπική ανάπτυξη του νησιού.

Μεγάλης κλίμακας επιχειρήσεις		
+	Αυξανόμενα	<p align="center">Χαρακτηριστικά</p> <p>Φραγμοί εισόδου στον επιχειρηματικό κλάδο (απαιτήσεις σε κεφάλαια, εμπειρία), ξένη ιδιοκτησία/επενδύσεις, απασχόληση μη ντόπιων, εργασία/διαχείριση από τα μέλη της οικογένειας του ιδιοκτήτη, διαρροή συναλλάγματος, οικονομίες κλίμακας.</p>
-	Μειούμενα	
Μικρής κλίμακας επιχειρήσεις		

Διάγραμμα 1: Τα διαφοροποιητικά χαρακτηριστικά των μικρών επιχειρήσεων έναντι των μεγάλων (Ανδριώτης Κ. , 2003).

Υπολογίσιμη είναι η συνεισφορά των επενδύσεων μικρής κλίμακας στη διατήρηση του ελέγχου της τουριστικής ανάπτυξης από τους ντόπιους κατοίκους, ενώ παράλληλα έχουν λιγότερες αρνητικές συνέπειες στην κοινωνία, με αποτέλεσμα να ενσωματώνονται με μεγαλύτερη ευκολία στο υπάρχον κοινωνικο-πολιτιστικό και οικονομικό περιβάλλον και να προσφέρουν πιο αποτελεσματικά στην αειφόρο ανάπτυξη ενός προορισμού.

Όμως, τα μικρά καταλύματα έχουν επικριθεί ότι δημιουργούν λιγότερες θέσεις εργασίας και λιγότερα εισοδήματα σε σύγκριση με τα μεγάλα, κάτι που δεν ευσταθεί αν κάποιος το συσχετίσει με τον αριθμό των δωματίων που διαθέτουν. Συνεπώς, οι φορείς ανάπτυξης και σχεδιασμού καλό είναι να προσδιορίσουν τις προτιμήσεις τους για τις μικρής ή μεγάλης κλίμακας επενδύσεις, σύμφωνα με τα είδη των τουριστών που θέλουν να προσελκύσουν, τα κεφάλαια που διαθέτουν και το επίπεδο του επιθυμητού ελέγχου και της συμμετοχής της ντόπιας κοινωνίας στην αναπτυξιακή διαδικασία.

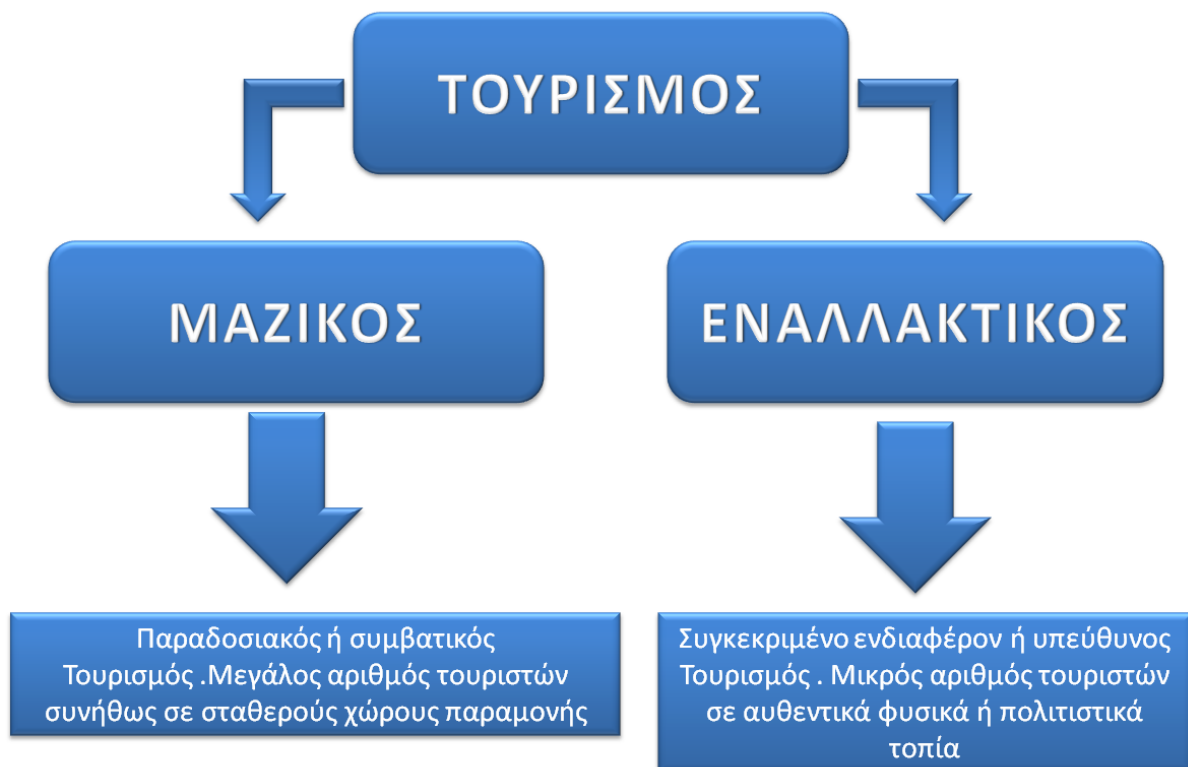
2.2 Εγκλωβισμένη Έναντι Εξαπλωμένης Ανάπτυξης

Σε ορισμένα, κυρίως μουσουλμανικά κράτη, που ο τουρισμός θεωρείται ως πρόβλημα ή ως αίτιο κοινωνικής αλλαγής, οι αρχές προωθούν τη δημιουργία των λεγόμενων τουριστικών «γκέτο» ή με άλλα λόγια περικλειστων περιοχών σε μια προσπάθεια να αποφευχθεί ή να περιοριστεί στο ελάχιστο η επαφή του ντόπιου πληθυσμού με τον εισερχόμενο τουρισμό. Ο (Goonatilake, 1978) ορίζει αυτές τις περιοχές ως «νησίδες ευημερίας μέσα σε μία χώρα, που περιστοιχίζονται και διαχωρίζονται από τον υπόλοιπο πληθυσμό». Στις περικλειστές περιοχές, οι τουρίστες έχουν την επιλογή είτε να παραμείνουν μέσα σ' αυτές, είτε να συμμετέχουν σε ημερήσια, προγραμματισμένα και υπό περιορισμούς ταξίδια σε άλλες περιοχές. Κατά συνέπεια, η επαφή μεταξύ των τουριστών και των κατοίκων είναι δυνατή μόνο μέσω της απασχόλησης των κατοίκων στον τουρισμό, εάν φυσικά το εργατικό δυναμικό δεν είναι αλλοδαπό. Κατ' αυτόν τον τρόπο περιορίζονται οι ξενόφερτες αρνητικές επιρροές, όπως η κατανάλωση αλκοόλ, η πορνεία, η ανηθικότητα, η επαιτεία, ο τζόγος και η θρησκευτική αλλοτρίωση. Επίσης, μια τέτοιας μορφής ανάπτυξη ίσως θεωρηθεί κατάλληλη για την προστασία του περιβάλλοντος, αφού η συγκέντρωση της υποδομής σ' ένα συγκεκριμένο χώρο δίνει την ευκαιρία για αποτελεσματικότερο έλεγχο και για αναβαθμισμένο επίπεδο

περιβαλλοντολογικής ποιότητας (Inskoop, 1987). Δυστυχώς όμως, παρ' όλο που τα τουριστικά γκέτο κατά κάποιο τρόπο καταφέρνουν να προστατεύσουν την κοινωνία και το περιβάλλον, δημιουργούν μικρούς οικονομικούς δεσμούς σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, σε σύγκριση με την εξαπλωμένη μορφή ανάπτυξης (Britton, 1982). Επίσης, η τουριστική υποδομή δεν ωφελεί άμεσα τον ντόπιο πληθυσμό και γι' αυτό στις περισσότερες χώρες οι αρχές θεωρούν τέτοιου είδους επενδύσεις ως χαμένη ευκαιρία για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και την αύξηση των οικονομικών ωφελειών, προτιμώντας την εξαπλωμένη μορφή ανάπτυξης που επιτυγχάνεται μέσω της «συμβίωσης» των τουριστών και των κατοίκων στους ίδιους γεωγραφικούς χώρους.

2.3 Κατηγοριοποίηση Τουρισμού

Ο τουρισμός εμφανίζεται με διάφορες μορφές και είναι δύσκολη η διατύπωση ενός ακριβούς και αυστηρού ορισμού. Θα μπορούσε να οριστεί ως το σύνολο των φαινομένων και σχέσεων που προκύπτουν από την αμοιβαία επίδραση τουριστών, τουριστικών επιχειρήσεων, τόπων φιλοξενίας και διοικήσεων τόπων φιλοξενίας στη διαδικασία προσέλκυσης, υποδοχής και φιλοξενίας επισκεπτών δηλαδή τουριστών και εκδρομέων. Σε γενικές γραμμές, ο τουρισμός αποτελεί ένα σύνολο δραστηριοτήτων, αγαθών, υπηρεσιών και παραγωγικών μονάδων που προσφέρει μια τουριστική ή ταξιδιωτική εμπειρία σε μεμονωμένα άτομα ή ομάδες ατόμων που φεύγουν προσωρινά από τον τόπο της μόνιμης διαμονής τους και ταξιδεύουν σε κάποιο τουριστικό προορισμό της επιλογής τους με σκοπό την ικανοποίηση των τουριστικών αναγκών ή επιθυμιών τους. Επίσης, είναι το αθροιστικό σύνολο των τουριστικών δαπανών που πραγματοποιούνται μέσα στα όρια ενός κράτους. Σε γενική κλίμακα η κατηγοριοποίηση γίνεται σε μαζικό και εναλλακτικό τουρισμό (Κοκκώσης & Τσάρτας, 2001).

Σχήμα 2.1: Μορφές τουρισμού

2.1.1 Μαζικός Τουρισμός

Ένα μεγάλο μέρος του τουρισμού αποτελεί ο μαζικός τουρισμός (παραδοσιακός ή συμβατικός). Ιστορικά, ο μαζικός τουρισμός είναι συνυφασμένος με την αύξηση των εισοδημάτων ενώ τον 20ο αιώνα μετατρέπεται σε κοινωνικό-οικονομικό φαινόμενο. Σήμερα, αποτελεί ήδη κριτήριο ψυχαγωγίας ορισμένων περιηγητών ενώ λόγω της μαζικότητας του (μεγάλος αριθμός επισκεπτών - περιηγητών) και των έντονων επιπτώσεων του στο περιβάλλον, αμφισβητείται και απαιτείται η εφαρμογή άλλων μορφών, φιλικών και ηπιότερων προς το φυσικό περιβάλλον και τον πολιτιστικό πλούτο (Λύτρας, 1998). Βασικό χαρακτηριστικό είναι το χαμηλό κόστος συγκεντρώνοντας έτσι μεγάλο αριθμό τουριστών το τρίπτυχο μεταφορά - διαμονή - υπηρεσίες, ενώ παραδοσιακά βασίζεται στον «ήλιο», «θάλασσα» και «περιήγηση». Αποδίδει οικονομικό όφελος που αντιστοιχεί περίπου στο 1,5% του παγκόσμιου και εγχώριου ΑΕΠ, σε αύξηση του βιοτικού επιπέδου, σε θέσεις εργασίας, υποδομές και ανάπτυξη. Σε αμιγώς τουριστικές περιοχές βέβαια, όπως για παράδειγμα η Κρήτη, αν και κρατά τα σκήπτρα των τουριστικών δραστηριοτήτων, ο μαζικός τουρισμός δίνει έδαφος ανάπτυξης σε άλλες μορφές τουρισμού (εναλλακτικές), καθώς σήμερα καλύπτει το 80% των δραστηριοτήτων αυτών. 22% ωστόσο, η ανάπτυξη του μαζικού τουρισμού προκαλεί σημαντικές επιπτώσεις στο φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον ιδιαίτερα σε μη αναπτυγμένες ακόμη τουριστικά χώρες με ιδιαίτερα φυσικά χαρακτηριστικά. Αυτό λόγω της άναρχης κατασκευής ξενοδοχείων και των υποδομών τους, της υποβάθμισης ή καταστροφής της φυσικής κατοικίας άγριων ζώων και φυτών, της μόλυνσης των ακτών και θαλασσών, της καταστροφής κοραλλιογενών υφάλων και ευρύτερα της υποθαλάσσιας ζωής τους ή ακόμη και με την περαιτέρω ενδυνάμωση μεγάλων δυτικών τουριστικών επιχειρήσεων με ταυτόχρονη οικονομική εξάρτηση των κατοίκων των περιοχών. Επιπλέον, ο μαζικός τουρισμός αναφέρεται ότι δύναται να φθείρει την πολιτιστική κουλτούρα των κατοίκων, τις αξίες, τα ήθη και έθιμα τους. Η συγκεκριμένη επίδραση ωστόσο είναι δυνατόν να λάβει χώρα σε αδύναμα όμως συστήματα πολιτιστικών, πολιτισμικών, θρησκευτικών ή και άλλων αξιών, που από μόνα τους δεν έχουν όχι μόνο την ικανότητα να αντισταθούν αλλά δεν μπορούν ακόμη να επηρεάσουν τις κοινωνικές και οικονομικές εξελίξεις. Σ' αυτή τη κατεύθυνση χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν στην Ελλάδα οι ετήσιες θερινές πολιτιστικές εκδηλώσεις που ενώ γίνονται πόλος έλξης σε συνθήκες μαζικού τουρισμού, είναι εκείνες που προσφέρουν και αναδεικνύουν τις αξίες, τα ήθη και έθιμα του τόπου. Όπως όμως αναφέρθηκε στην προηγούμενη παράγραφο ο μαζικός τουρισμός δύναται να μετατραπεί σε άλλες μορφές ανάπτυξης του τουρισμού. Από τη δεκαετία του 1970 ήδη ομάδες ανθρώπων, όπως ερευνητές, οικολόγοι, περιβαλλοντικές οργανώσεις κ.α. αναζητούν μορφές τουρισμού οι οποίες είναι φιλικές και ήπιες προς το περιβάλλον, τον πολιτισμό, την κουλτούρα ή περισσότερο ανθρωποκεντρικές, και οι οποίες συγκροτούν το λεγόμενο εναλλακτικό τουρισμό (Ανδριώτης Κ. , 2003)

2.1.2 Εναλλακτικός Τουρισμός

Ετυμολογικά, ο επιθετικός προσδιορισμός «εναλλακτικός» αναφέρεται σε αυτόν που μπορεί να αντικαταστήσει, να διαδεχτεί κάποιον άλλο, ενώ με την ευρύτερη έννοια χαρακτηρίζεται ο

μη παραδοσιακός. Συνεπώς ο εναλλακτικός τουρισμός εμπεριέχει εκείνες τις τουριστικές μορφές, οι οποίες μπορούν να αντικαταστήσουν τον οργανωμένο μαζικό τουρισμό, με όλες τις αρνητικές συνεπαγωγές του. Οι (Eadington & Smith, 1992) θεωρούν, γενικά, ότι ο εναλλακτικός τουρισμός «περιλαμβάνει μορφές τουρισμού οι οποίες δεν αντιβαίνουν τις ευρύτερες κοινωνικές και κοινοτικές αξίες, καθώς και τις αξίες που σχετίζονται με τη φύση, αλλά παρέχουν στους υποδοχείς και τους τουρίστες την ευκαιρία για θετικές αναδράσεις, καθώς και για απόκτηση κοινών εμπειριών». Με άλλα λόγια, είναι το σύνολο των ολοκληρωμένων τουριστικών υπηρεσιών που απευθύνονται σε ένα εξειδικευμένο κοινό, στηρίζονται σε οικολογικά ανεκτές και ήπιες δραστηριότητες, ενώ αναδεικνύουν, χωρίς να καταστρέφουν τα φυσικά κάλλη μιας περιοχής. Αυτές οι τουριστικές μορφές συνδέονται με τις κοινωνικές και περιβαλλοντικές αξίες κάθε τόπου υποδοχής και δίνουν τη δυνατότητα, σε ταξιδιώτες και τοπικό πληθυσμό που συγχρωτίζονται, να δημιουργούν ένα σύνολο θετικών αλληλεπιδράσεων και πολύτιμων εμπειριών, το οποίο στη συνέχεια να απολαμβάνουν αμφότεροι. Ιδιαίτερα σημαντικό φαίνεται να είναι το γεγονός ότι τα παραπάνω συμβαίνουν χωρίς να περιορίζονται τα οικονομικά οφέλη, που θεμιτά επιδιώκονται από όλους τους συμμετέχοντες στο τουριστικό γίγνεσθαι (Butler, 1990). Ο εναλλακτικός τουρισμός αποτελεί τμήμα των ειδικών μορφών τουρισμού, στον οποίο οι περιηγητές αναζητούν ένα διαφορετικό τρόπο διακοπών, συνδεδεμένο με την προστασία της τοπικής κουλτούρας, του φυσικού ανθρωπογενούς περιβάλλοντος, αλλά και με την αποφυγή της χρήσης υπηρεσιών του οργανωμένου μαζικού τουρισμού. Οι έννοιες «αειφόρος ανάπτυξη» και «εναλλακτικός τουρισμός» εισήγαγαν νέα προβληματική σε ζητήματα που είχαν ανακύψει κατά το παρελθόν, αφού εμπεριέχουν την απαραίτητη συμμετοχή φιλοξενουμένων και φιλοξενούντων σε βασικά περιβαλλοντικά και κοινωνικά προβλήματα. Ο εναλλακτικός τουρισμός παρέχει τη δυνατότητα σε κάθε τοπική κοινότητα να δημιουργήσει την κατάλληλη υποδομή, ώστε περιορίζοντας στο ελάχιστο την κάθε είδους εξωτερική επιρροή, να αυτενεργήσει για την ανάπτυξη της, χωρίς την προβληματική, τις περισσότερες φορές, ανάμειξη ξένων τουριστικών παραγόντων.

Τα κύρια χαρακτηριστικά του εναλλακτικού τουρισμού είναι (Πολύζος, 2015):

- η αναζήτηση του αυθεντικού και της επαφής με το φυσικό περιβάλλον
- ο αποκλεισμός των απρόσωπων τουριστικών «πακέτων» που καθιστούν τον τουρίστα ένα αριθμό
- η αποφυγή των κοσμικών παραλιών και συνδυασμός των διακοπών με την εθελοντική προσφορά εργασίας, που συνεισφέρει στην προστασία τόσο του φυσικού, όσο και του πολιτιστικού περιβάλλοντος της περιοχής υποδοχής και λύνει, τουλάχιστον εν μέρει, το σημαντικότερο πρόβλημα της τουριστικής εποχικότητας.

3. Επτάνησα

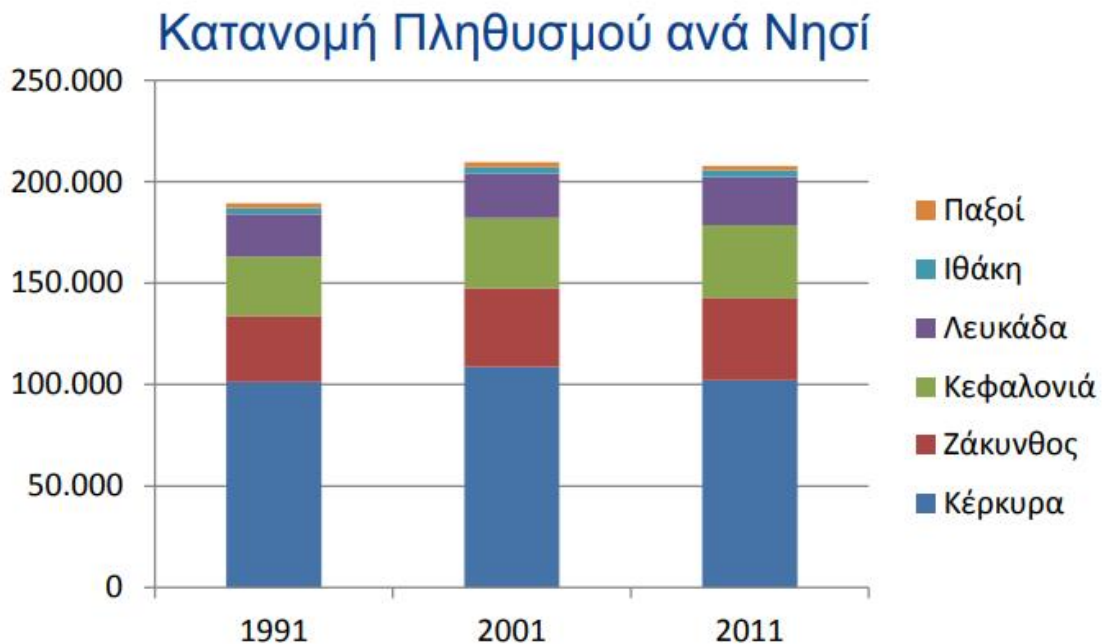
Νησιώτικη περιοχή της Ελλάδας, που εκτείνεται κατά μήκος των δυτικών παράλιων της και μέχρι τη νότια Πελοπόννησο. Περιλαμβάνει από Βορρά προς Νότο τα νησιά: Κέρκυρα, Παξούς, Λευκάδα, Ιθάκη, Κεφαλονιά, Ζάκυνθο και Κύθηρα. Τα βουνά των Ιονίων νησιών είναι δυτικότερα τμήματα των ελληνικών οροσειρών. Το ψηλότερο βουνό είναι ο Αίνος και βρίσκεται στην Κεφαλονιά (1628μ.). Η περιοχή των Ιονίων είναι από τις πιο σεισμικές περιοχές της Ελλάδας και αυτό οφείλεται στο μεγάλο κατατεμαχισμό της γης. Το κλίμα των Ιονίων νησιών είναι μεσογειακό, με ήπιους χειμώνες και δροσερά καλοκαίρια. Η γλυκύτητα του κλίματος είναι τέτοια, ώστε από πολλούς θεωρείται ανώτερο από το περίφημο κλίμα της γαλλικής Ριβιέρας. Η οικονομία των Ιονίων νησιών στηρίζεται κύρια στη γεωργία, που διαφέρει από νησί σε νησί. Καλλιεργούνται ελαιόδεντρα, εσπεριδοειδή, αμυγδαλιές, αμπέλια και σταφίδες. Η κτηνοτροφία έχει σημειώσει ιδιαίτερη κάμψη τα τελευταία χρόνια. Εξάλλου αξιόλογη πηγή εισοδήματος για τα περισσότερα νησιά αποτελεί ο τουρισμός (helloworldgreece.gr, 2017).

Εικόνα 3.1: Τα επτάνησα στον χάρτη (sites - google, 2021)

Η περιφέρεια Ιονίων Νήσων είναι η μικρότερη πληθυσμιακά στην Ελλάδα, αλλά μια από τις πιο πυκνοκατοικημένες (περί τους 101 κατοίκους ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο). Συγκρίνοντας το 2011 με το 2001 φαίνεται πως ο μόνιμος πληθυσμός μειώθηκε κατά 1%.

Στην Κέρκυρα και στους Παξούς υπήρξε μείωση 6% και 5% αντίστοιχα, ενώ στα νησιά της Ζακύνθου, της Κεφαλονιάς, της Λευκάδας και της Ιθάκης υπήρξε αύξηση 5%, 4%, 8% και 1% αντίστοιχα. Το μέσο αστικό νοικοκυριό αποτελείται από 2,4 άτομα, αριθμός που το κατατάσσει στη χαμηλότερη θέση στην Ελλάδα. Το 65% του πληθυσμού βρίσκεται σε παραγωγική ηλικία, μεταξύ 15 και 64 ετών (ΙΝΣΕΤΕ, 2014).

Διάγραμμα 3.1: Κατανομή πληθυσμού ανά νησί στα επτάνησα. (ΙΝΣΕΤΕ, 2014)

Το Ιόνιο είναι μια ιδιαίτερα σεισμογενής περιοχή, η οποία έχει χτυπηθεί από ισχυρούς σεισμούς (1953-7,2 ρίχτερ, 2014-6,0 ρίχτερ) που προκάλεσαν σημαντικές καταστροφές.

Η προοπτική εξόρυξης υδρογονανθράκων στο Ιόνιο μπορεί να επιφέρει μόλυνση σε διάφορα επίπεδα.

Το Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Ζακύνθου διαφυλάττει τη φυσική κληρονομιά και την οικολογική ισορροπία της περιοχής της Ζακύνθου. Οι πιο γνωστές δραστηριότητες του πάρκου είναι η διαφύλαξη της αναπαραγωγής της θαλάσσιας χελώνας *Caretta - Caretta* και των βιοτόπων της μεσογειακής φώκιας *Monachus - Monachus*.

Τα τελευταία χρόνια υπάρχουν διάφορες τεχνολογικές πλατφόρμες, όπως η *airbnb* και η *incredible*, μέσω των οποίων ενοικιάζονται διαμερίσματα και σκάφη αντίστοιχα από ιδιώτες σε τουρίστες. Οι πλατφόρμες αυτές έχουν αρκετές καταχωρήσεις διαμερισμάτων/σκαφών προς ενοικίαση στα νησιά του Ιονίου.

Όπως πολλές περιοχές της Ελλάδας, τα Ιόνια Νησιά έχουν ανάπτυξη στον κλάδο της γεωργίας, προωθώντας τα τοπικά προϊόντα μέσα από το διαδίκτυο.

Περισσότερο η Κέρκυρα και λιγότερο τα υπόλοιπα νησιά της Περιφέρειας, αντιμετωπίζουν ιδιαίτερο ανταγωνισμό από την Αλβανία, το Μαυροβούνιο και την Κροατία, κυρίως λόγω γεωγραφικής εγγύτητας.

Η Αλβανία αποτελεί έναν ραγδαία αναπτυσσόμενο γειτονικό τουριστικό προορισμό. Διαθέτει ξενοδοχεία 4 και 5 αστέρων στην παράκτια ζώνη της, με χαμηλές τιμές σε σχέση με τα πακέτα που προσφέρονται για την Κέρκυρα.

Η Κέρκυρα λειτουργεί ως σημείο «transit» για πολλούς τουρίστες οι οποίοι επισκέπτονται την Αλβανία.

Με την ολοκλήρωση της κατασκευής του νέου αεροδρομίου στους Άγιους Σαράντα, είναι σχεδόν βέβαιο ότι μεγάλο μέρος ταξιδιωτών θα παρακάμπτει την Κέρκυρα και θα πηγαίνει απευθείας στους Άγιους Σαράντα, είτε σε άλλους προορισμούς της Αλβανίας μέσω αυτού του αεροδρομίου (ΙΝΣΕΤΕ, 2014).

3.1 Νομός Κέρκυρας

Ο νομός Κέρκυρας περιλαμβάνει το νησί της Κέρκυρας και τα νησιά Παξοί και Αντίπαξοι. Η Κέρκυρα είναι το αξιολογότερο τουριστικό νησί του Ιονίου και το πλέον κοσμοπολίτικο με κίνηση τους θερινούς μήνες εφάμιλλη των τουριστικότερων περιοχών του κόσμου. Γαλαζοπράσινο νησί το αποκαλούν οι κάτοικοί του λόγω του φανταστικού συνδυασμού του μπλε και του πράσινου. Γνωστό από την ομηρική εποχή ως το νησί των Φαιάκων έχει να επιδείξει από το διάβα της ιστορίας πολλές πτυχές της έντονης παρουσίας του, ενώ από το έδαφός της πέρασαν Ρωμαίοι, Γότθοι, Νορμανδοί, Ενετοί, Γάλλοι, Ρώσοι, Τούρκοι και Άγγλοι, χωρίς να χάσει την ελληνικότητά της.

Πρωτεύουσα του νησιού και του νομού είναι η πόλη της Κέρκυρας, μια γοητευτική πόλη, χτισμένη στο κέντρο των ανατολικών ακτών του νησιού και ανεπτυγμένη σε μια στενή λωρίδα γης που εισχωρεί στη θάλασσα. Την ομορφιά της συνθέτουν τελείως ανόμοια αρχιτεκτονικά στοιχεία, απομεινάρια των διαφορετικών πολιτισμών, που γνώρισε. Η παλιά πόλη είναι η μεγαλύτερη «ζωντανή» διατηρητέα μεσαιωνική πόλη της χώρας.

Εικόνα 3.2: Η παλιά Πόλη της Κέρκυρας (greccotel, 2021)

Το νέο τμήμα της πόλης δεν χωρίζεται από την παλιά πόλη και ο τρόπος με τον οποίο έχει δεθεί είναι αρμονικός. Η πόλη της Κέρκυρας συνδέεται ακτοπλοϊκά μέσω του πολυσύχναστου λιμανιού της με την Ηγουμενίτσα, την Πάτρα και την Ιταλία και αεροπορικά με πολλές ελληνικές πόλεις και το εξωτερικό. Το νησί διαθέτει πολύ καλά οργανωμένο οδικό δίκτυο που οδηγεί τον κάθε επισκέπτη σε όλη την επικράτειά της και ένα ξενοδοχειακό

δυναμικό αντάξιο της μεγάλης τουριστικής κίνησης που παρουσιάζει. Επίσης υπάρχουν πολλά ενοικιαζόμενα δωμάτια και κάμπινγκ.

Η Κέρκυρα είναι μια σωστή καστροπολιτεία, ζωσμένη από το Παλαιό ή θαλασσινό Φρούριο, εποχής του Βυζαντίου που ενισχύθηκε και βελτιώθηκε από τους Βενετούς το 1546, χωρίζεται δε από την πόλη με τάφρο, την Κόντρα-Φόσα, πάνω από την οποία υπήρχε ξύλινη γέφυρα. Το Νέο ή στεριανό Φρούριο κοντά στο παλιό λιμάνι, που κτίστηκε μεταξύ 1576 και 1588 για την προστασία της από ενδεχόμενη τουρκική εισβολή. Στην πόλη ο επισκέπτης μπορεί να επισκεφθεί:

- Το αρχαιολογικό μουσείο με ευρήματα από τις ανασκαφές σε διάφορες περιοχές του νησιού.
- Το βυζαντινό μουσείο που στεγάζεται στην εκκλησία της Παναγίας της Αντιβουνιώτισσας.
- Το μουσείο Οστρακοειδών.
- Το μουσείο Ασιατικής τέχνης με συλλογές από τη Νεολιθική εποχή μέχρι τον 19ο αιώνα.
- Τα Παλιά Ανάκτορα, που είναι ένα επιβλητικό κτίσμα των αρχών του 19ου αιώνα με δύο αψίδες των Αγίων Μιχαήλ και Γεωργίου.
- Την εκκλησία των Αγίων Ιάσονα και Σωσιπάτρου, δείγμα βυζαντινής αρχιτεκτονικής του 12ου αιώνα. στην περιοχή του Ανεμόμυλου.
- Την εκκλησία του Αγίου Σπυρίδωνα με την ασημένια λάρνακα. που περικλείει τα λείψανα του πολιούχου της Κέρκυρας .
- Τη Μητρόπολη. όπου βρίσκεται το λείψανο της Αγίας Θεοδώρας Αυγούστας.
- Το μοναστήρι της Παναγίας της Πλατυτέρας με εικόνες μεταβυζαντινής τέχνης και τους τάφους του Ιωάννη Καποδίστρια και του Φώτη Τζαβέλα.

Εκτός της πόλης της Κέρκυρας και ξεκινώντας προς τα βόρεια συναντά κανείς αξιόλογες ιστορικές και τουριστικές περιοχές, όπως τη Γουβιά, παλιό ενετικό ναύσταθμο, τη Δασιά, το Ύψος, το Μπαρμπάτι, την Κασσιόπη, τη Ρόδα και το Σιδάρι. που αποτελούν παραθεριστικές παράλιες περιοχές. Από το Σιδάρι γίνονται εκδρομές στα νησάκια Οθωνοί, Ερεικούσσα και Μαθράκι. Συνεχίζοντας στην ενδοχώρα και στο όρος Παντοκράτορας υπάρχουν γραφικά χωριά, ενώ η θέα από το βουνό είναι πανοραμική. Στις δυτικές ακτές τα πρωτεία έχει η Παλαιοκαστρίτσα, που σύμφωνα με τον Dorfheld και άλλους μελετητές πρόκειται για την ομηρική πόλη των Φαιάκων. Τα νερά της φημίζονται για την καθαρότητά τους και τη χαμηλή θερμοκρασία. Στη δεξιά πλευρά της παραλίας και πάνω στο λόφο βρίσκεται το ιστορικό μοναστήρι της Παλαιοκαστρίτσας αφιερωμένο στη Θεοτόκο, χτισμένο σε βράχους, που αγναντεύει πανοραμικά τη θάλασσα. Κοντά στην αλαιοκαστρίτσα βρίσκεται το Αγγελόκαστρο, φρούριο του 13ου αιώνα ριζωμένο σε απρόσιτη κορυφή. Οι περιοχές

Γλυφάδα, Άγιος Γόρδης, Πέλεκας οι οποίες όπως υποστηρίζεται προσφέρονται για το εκπληκτικότερο ηλιοβασίλεμα και το Λιβάδι του Ρόπα με το ωραιότατο γήπεδο του γκολφ, συμπληρώνουν την περιήγηση στη δυτική πλευρά του νησιού. Προς τα νότια ο επισκέπτης μπορεί να δει και να θαυμάσει μια ποικιλία στοιχείων, που θα τον καταπλήξουν. Μπορεί να ξεκινήσει από το Κανόνι εκεί όπου σ' ένα στενό κομμάτι γης βρίσκεται το μοναστήρι της Βλαχέρνας και από εκεί να φτάσει με καΐκι στο σήμα κατατεθέν του νησιού, το Ποντικονήσι με το εκκλησάκι του 13ου αιώνα. Στη συνέχεια υπάρχει το Πέραμα και το Γαστούρι από τη γραφικότητα του οποίου επηρεάστηκε η αυτοκράτειρα της Αυστρίας Ελισάβετ και έχτισε το φαντασμαγορικό ανάκτορο «Αχίλλειο», που σήμερα λειτουργεί ως μουσείο και στεγάζει επίσης το καζίνο της Κέρκυρας. Ακολουθούν οι Μπενίτσες, τα Μωραήτικα, η Μεσόγγη και η μοναδική λίμνη του νησιού η λίμνη των Κορυσίων. Τέλος συναντάμε τον Κάβο και τη Λευκίμμη, το σπουδαιότερο και πλουσιότερο μεγαλοχώρι του νησιού.

Εικόνα 3.3: Ποντικονήσι (newsbeast.gr, 2015)

Εκδηλώσεις, ήθη και έθιμα υπάρχουν πολλά στην Κέρκυρα, με σπουδαιότερα τη λιτάνευση του σώματος του Αγίου Σπυρίδωνα, το Κερκυραϊκό Καρναβάλι, τις παραστάσεις του ΕΟΤ «Ήχος και Φως» στο Παλιό Φρούριο, το Φεστιβάλ Κέρκυρας με συναυλίες, μπαλέτο, όπερες και θεατρικές παραστάσεις. Οι Παξοί είναι ένα νησί, με τροπική βλάστηση με τέσσερα ξενοδοχεία Β' και Γ' κατηγορίας και λίγα ενοικιαζόμενα δωμάτια, που προσφέρεται για ήσυχες διακοπές. Συνδέεται ακτοπλοϊκά με την Κέρκυρα και τους Αντίπαξους, το μικρότερο νησί του συμπλέγματος (Κολτσιδόπουλος, Hudman, & Jackson, 2003).

3.2 Νομός Λευκάδας

Ο Νομός Λευκάδας αποτελείται από το ομώνυμο νησί και τα μικρά νησιά Μαδούρη, Σκορπιός και Μεγανήσι. Πρωτεύουσά του είναι η πόλη της Λευκάδας και η επικοινωνία του νομού με την υπόλοιπη χώρα γίνεται ακτοπλοϊκά και οδικά μέσω μιας μικρής κινητής γέφυρας, που ενώνει το νησί με την Αιτωλοακαρνανία.

Η πόλη της Λευκάδας διαθέτει ξενοδοχεία Β' και Γ' κατηγορίας και ο επισκέπτης της μπορεί να επισκεφθεί το ενετικό φρούριο της Σάντα Μάουρα του 13ου αιώνα, το μουσείο επτανησιακής τέχνης, το αρχαιολογικό μουσείο και τα μοναστήρια των Αγίων Πατέρων, της Πεφανερωμένης και του Αγίου Νικολάου, Από τις 17-24 Αυγούστου κάθε χρόνο πραγματοποιείται το Φεστιβάλ Λόγου και τέχνης, με τη συμμετοχή λαϊκών συγκροτημάτων από πολλές χώρες του κόσμου, που δίνουν παραστάσεις στο κάστρο της πόλης, την Αγία Μαύρα, που βρίσκεται στην είσοδο της.

Το νησί παρουσιάζει πολλές ομορφιές και παραμένει ακόμα έξω από το μεγάλο τουριστικό παζάρι, στοιχείο που το καθιστά ένα νησί για ήσυχες διακοπές. Διαθέτει μαγευτικά τοπία με εναλλαγές βουνού και θάλασσας, κατάφυτες πλαγιές και καταγάλανη θάλασσα, με παραλίες όλο άμμο που προσφέρονται για κολύμπι και θαλάσσια σπορ, με πιο γνωστή την παραλία Κατσίκι.

Εικόνα 3.4: Πόρτο κατσίκι (Νομικού, 2015)

Η τουριστικότερη περιοχή του νησιού είναι το Νυδρί. Μπροστά από το Νυδρί βρίσκονται τα νησιά Μαδούρη, όπου κατοικούσε ο ποιητής Βαλαωρίτης, το νησί Σκορπιός, 510κτησίας της οικογένειας Ωνάση και το Μεγανήσι. Πίσω από το Νυδρί ορθώνονται επιβλητικά τα βουνά της Λευκάδας και ο υπέροχος κάμπος με τους μοναδικούς καταρράκτες.

Στο Νυδρί λειτουργούν ξενοδοχεία Β' και Γ' κατηγορίας, ενώ υπάρχουν και ενοικιαζόμενα δωμάτια. Άλλη τουριστική περιοχή είναι η Βασιλική με ιδανικές συνθήκες για σέρφινγκ. Διαθέτει ξενοδοχεία Β' και Γ' κατηγορίας καθώς επίσης και ενοικιαζόμενα δωμάτια. Πολύ ωραία περιοχή θεωρείται η Γύρα, όπου μια λωρίδα ακρογιαλιάς χωρίζει την ήρεμη λιμνοθάλασσα από τη θάλασσα του Ιονίου (Κολτσιδόπουλος, Hudman, & Jackson, 2003).

3.3 Νομός Κεφαλληνιάς

Ο νομός Κεφαλληνιάς αποτελείται από το ομώνυμο νησί καθώς και τα νησιά της Ιθάκης, της Κάστου και του Κάλαμου. Πρωτεύουσά του είναι το Αργοστόλι. Η προσπέλαση του νομού γίνεται κυρίως ακτοπλοϊκά με συνδέσεις με πολλά λιμάνια καθώς και αεροπορικά μέσω του αεροδρομίου του Αργοστολίου. Το οδικό δίκτυο του νησιού της Κεφαλλονιάς είναι αρκετά ανεπτυγμένο και ο επισκέπτης μετακινείται άνετα και γρήγορα προς όλες τις ομορφιές, που έχει να επιδείξει το νησί. Η διαμονή εξυπηρετείται από ξενοδοχεία όλων των κατηγοριών, που καλύπτουν όλο το νησί αν και τα περισσότερα λειτουργούν στο Αργοστόλι και το Ληξούρι, την άλλη μεγάλη πόλη του νησιού, καθώς και από ενοικιαζόμενα δωμάτια και κάμπινγκ. Ο επισκέπτης μπορεί να θαυμάσει τη φύση, που του προσφέρεται σ' όλο το μεγαλείο της με την ποικιλία του φυσικού τοπίου, που συνδυάζεται με τις καταπράσινες πεδιάδες και τις μαγευτικές παραλίες, με πρώτη αυτή του Μύρτου, την οποία οι Κεφαλλονίτες θέλουν να θεωρούν ως την πλέον εντυπωσιακή παραλία της χώρας. Άλλα αξιοθαύμαστα του νησιού είναι το φρούριο του Άσου, το βουνό Αίνος υψόμετρο 1628 μέτρα με τα ερείπια του ιερού του Αίνειου Δία, το γραφικό λιμάνι του Φισκάρδο, η Σάμη με το αξιόλογο λιμάνι της, τα πολλά πηγαία νερά της και τις ενδιαφέρουσες σπηλιές και τις υπόγειες λίμνες, τα γεωλογικά φαινόμενα της Κουνόπετρας, βράχου που ανεξήγητα κουνιέται συνέχεια μέσα στη θάλασσα, οι Καταβόθρες, η λίμνη βάραθρο της Μελισσάνης και το σπήλαιο της Δρογγαράτης.

Εικόνα 3.5: Παραλία Μύρτου (voyaging the world, 2020)

Στο νησί υπάρχουν πολλά μοναστήρια με αξιολογότερα αυτά του Αγίου Γεράσιμου και της Υπεραγίας Θεοτόκου Κηπουριών, που ξεχωρίζουν το μεν πρώτο από ιστορικής σημασίας, το δεύτερο από πλευράς τοποθεσίας και ομορφιάς, χτισμένο στην κορυφή βράχου που βουτάει σε καταγάλανα νερά. Εξαιρετικό θρησκευτικό ενδιαφέρον παρουσιάζει η εκκλησία της Παναγίας της Φιδούς, στο χωριό Μαρκόπουλο όπου κάθε Δεκαπενταύγουστο εμφανίζονται μικρά ακίνδυνα φίδια, έχοντας στο κεφάλι τους το σύμβολο του σταυρού.

Σημαντικά είναι και τα μουσεία του νησιού όπως το αρχαιολογικό μουσείο στο Αργοστόλι, το Κοργιαλένιο ιστορικό και λαογραφικό μουσείο επίσης στο Αργοστόλι, το μουσείο βυζαντινής και μεταβυζαντινής τέχνης, η αρχαιολογική συλλογή Ληξουρίου και η συλλογή βυζαντινών εικόνων στο Αργοστόλι.

Η Ιθάκη, το νησί του Οδυσσέα, θυμίζει επίγειο παράδεισο. Η πρωτεύουσά της το Βαθύ, διαθέτει γραφικό φυσικό λιμάνι και θαυμάσια αρχοντικά. Το νησί επικοινωνεί ακτοπλοϊκά με τα περισσότερα νησιά του Ιονίου και διαθέτει μικρά ξενοδοχεία και ενοικιαζόμενα δωμάτια. Από την πρωτεύουσα της Ιθάκης και σε απόσταση 3 χλμ βορειοδυτικά βρίσκεται το σπήλαιο των Νυμφών ή Μαρμαροσπηλιά, όπου ο Οδυσσέας έκρυψε τα δώρα των Φαιάκων, όταν γύρισε από την Τροία. Άλλα αξιοθέατα είναι η πηγή της Αρετούσας απ' όπου είναι δυνατή η επίσκεψη στο μεσαιωνικό μοναστήρι των Ταξιαρχών. Στα δυτικά του νησιού συναντάμε τη σπηλιά του Λοΐζου, όπου βρέθηκαν επιγραφές που μαρτυρούν ότι ήταν τόπος λατρείας της θεάς Αρτέμιδος, της Ήρας και της Αθηνάς, καθώς επίσης και οι δώδεκα τρίποδες, δώρα των Φαιάκων προς τον Οδυσσέα.

Εικόνα 3.6: Σπήλαιο των Νυμφών (Μεταξάς, 2016)

Η Ιθάκη διαθέτει αρχαιολογικό μουσείο, όπου εκτίθενται πρωτογεωμετρικά κεραμικά, λατρευτικά αγγεία, χάλκινα αντικείμενα των γεωμετρικών χρόνων, νομίσματα και επιτύμβιες στήλες. Κάθε χρόνο γίνεται πανελλήνιο φεστιβάλ σύγχρονου θεάτρου, τον Αύγουστο και κάθε δύο χρόνια το Σεπτέμβριο, το παγκόσμιο Συνέδριο για τον Οδυσσέα (Κολτσιδόπουλος, Hudman, & Jackson, 2003).

3.4 Νομός Ζακύνθου

Ο νομός Ζακύνθου, με πρωτεύουσα την ομώνυμη πόλη, καταλαμβάνει όλο το νησί που λόγω της πυκνής του βλάστησης οι Βενετοί το μεσαίωνα το χαρακτήρισαν «το άνθος της ανατολής». Συνδέεται αεροπορικά με την Αθήνα και ακτοπλοϊκά με πορθμεία, κύρια από την Κυλλήνη της Πελοποννήσου. Στο νησί λειτουργούν ξενοδοχεία Α', Β' και Γ' κατηγορίας, κάμπινγκ και ενοικιαζόμενα δωμάτια.

Αρχαιότητες η Ζάκυνθος δεν διαθέτει, διαθέτει όμως φυσικές ομορφιές και την παραδοσιακή αρχιτεκτονική της, επηρεασμένη από τον ιταλικό ρυθμό, όπως συμβαίνει στα περισσότερα Ιόνια νησιά. Η τουριστική κίνηση του νησιού τα τελευταία χρόνια παρουσιάζει μια αξιοζήλευτη άνοδο, που οφείλεται στο πλούσιο φυσικό περιβάλλον με τις ωραίες ακρογιαλιές, τις πεντακάθαρες θάλασσες και το αναπτυγμένο οδικό δίκτυο.

Εικόνα 3.7: Ναυάγιο, Ζάκυνθος (protothema.gr, 2019)

Στην πόλη της Ζακύνθου ο επισκέπτης μπορεί να δει τις κολώνες παλιού βενετσιάνικου ρυθμού, τις εκκλησίες με τα πανύψηλα καμπαναριά και τις βυζαντινές εικόνες, τις τοιχογραφίες, τον παραλιακό δρόμο και τη Στράτα Μαρίνα. Μπορεί επίσης να επισκεφθεί το εκκλησιαστικό και αγιογραφικό μουσείο με έργα βυζαντινής τέχνης, το μουσείο Σολωμού και των επιφανών Ζακυνθινών με προσωπικά αντικείμενα του Σολωμού και των άλλων επιφανών προσωπικοτήτων και να αγναντέψει από την Μπόχαλη με τις ταβέρνες και τις Ζακυνθινές μαντινάδες, την πόλη που απλώνεται στα πόδια του, ιδιαίτερα τη νύκτα. Έξω από την πόλη της Ζακύνθου, πέρα από τις ωραίες παραλίες και τις άλλες φυσικές ομορφιές, ο επισκέπτης μπορεί να επισκεφθεί το λόφο του Στράνη, όπου ο Δ. Σολωμός εμπνεύστηκε τον Εθνικό μας Ύμνο, επίσης στο χωριό Μαχαιράδο την περίφημη εκκλησία της Αγίας Μαύρας με το πανύψηλο καμπαναριό και τον ιδιαίτερο ήχο του και την παραλία του Λαγανά, όπου γίνεται η προσπάθεια για τη διαφύλαξη της μεσογειακής χελώνας της γνωστής Καρέτα – Καρέτα.

Εικόνα 3.8: Χελώνα Καρέτα – καρέτα, Ζάκυνθος (ζακυνθος.net, 2021)

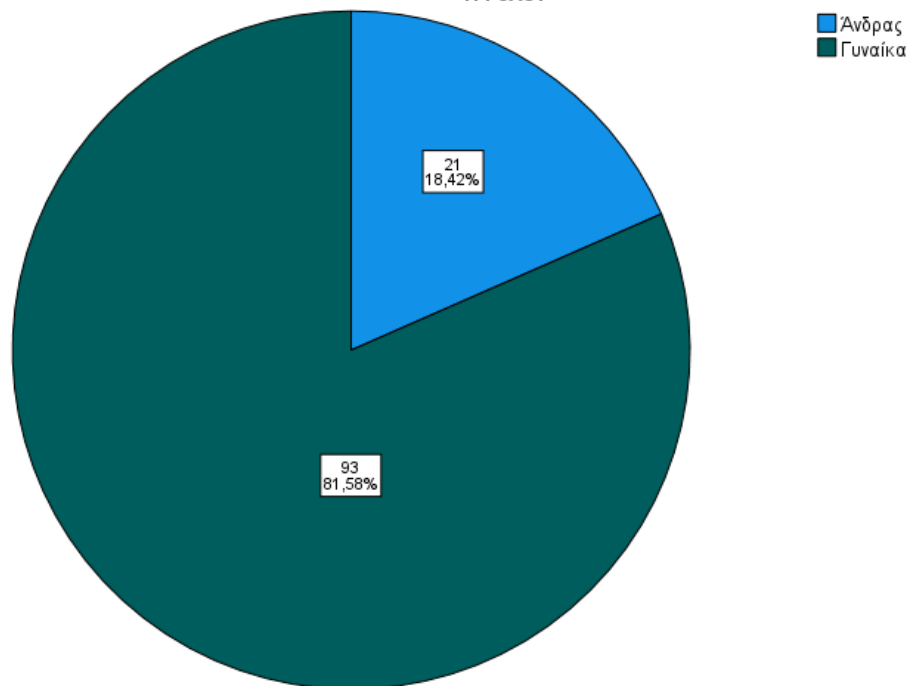
Οι παραλίες του Τσιλιβί και των Αλυκών, καθώς και το γραφικό ψαροχώρι του Αγίου Νικολάου στα ανατολικά του νησιού είναι ακόμη μερικές αξιόλογες τουριστικά περιοχές. Στα δυτικά του νησιού μπορεί κανείς να απολαύσει το ηλιοβασίλεμα στο Κερί και να επισκεφθεί το μαγευτικό Καμπί. Βόρεια του νησιού υπάρχει το χαρακτηριστικό στοιχείο προβολής του, που είναι το Ναυάγιο το οποίο επισκέπτεται κανείς μέσω θαλάσσης, όπως και τα θαλάσσια σπήλαια με τα καταγάλανα και πεντακάθαρα νερά τους. Γενικά δίνεται η δυνατότητα στον επισκέπτη να κάνει από το λιμάνι της Ζακύνθου ημερήσιες κρουαζιέρες, να γυρίσει όλο το νησί και να απολαύσει όλες τις ομορφιές του (Κολτσιδόπουλος, Hudman, & Jackson, 2003).

4. Μεθοδολογία έρευνας

1.Φύλο:

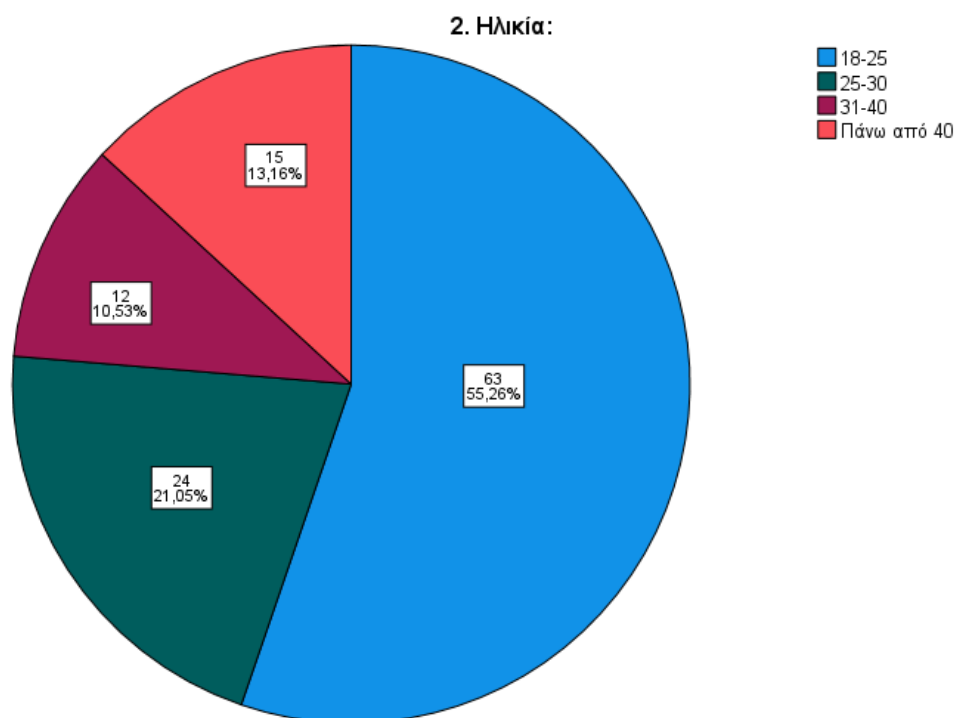
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ανδρας	21	18,4	18,4	18,4
	Γυναίκα	93	81,6	81,6	100,0
	Total	114	100,0	100,0	

1.Φύλο:

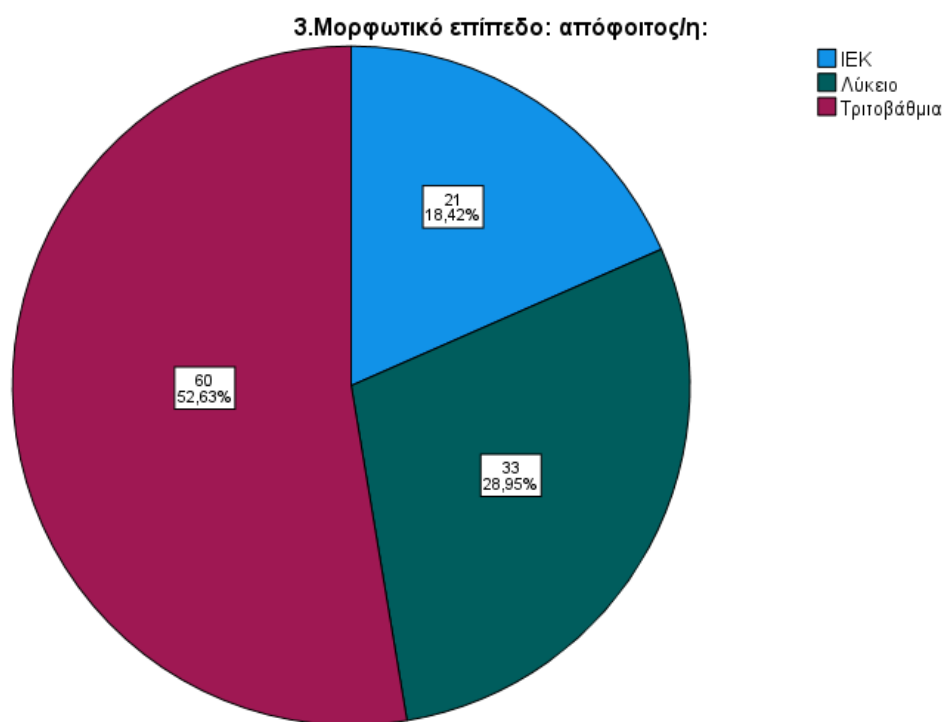
2. Ηλικία:

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	18-25	63	55,3	55,3	55,3
	25-30	24	21,1	21,1	76,3
	31-40	12	10,5	10,5	86,8
	Πάνω από 40	15	13,2	13,2	100,0
	Total	114	100,0	100,0	

3.Μορφωτικό επίπεδο: απόφοιτος/η:

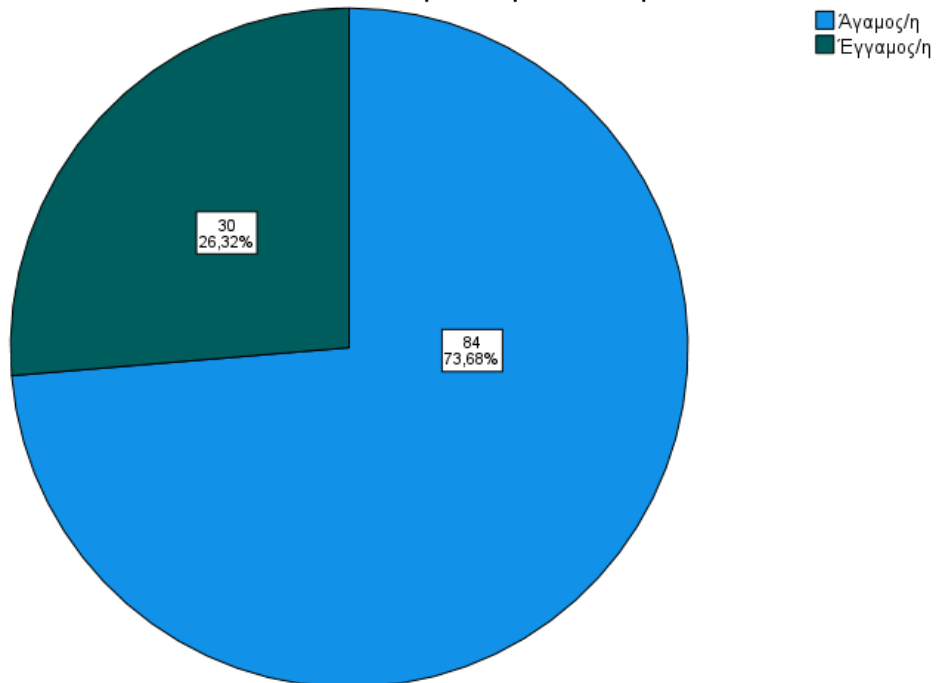
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	IEK	21	18,4	18,4	18,4
	Λύκειο	33	28,9	28,9	47,4
	Τριτοβάθμια	60	52,6	52,6	100,0
	Total	114	100,0	100,0	

4. Οικογενειακή κατάσταση:

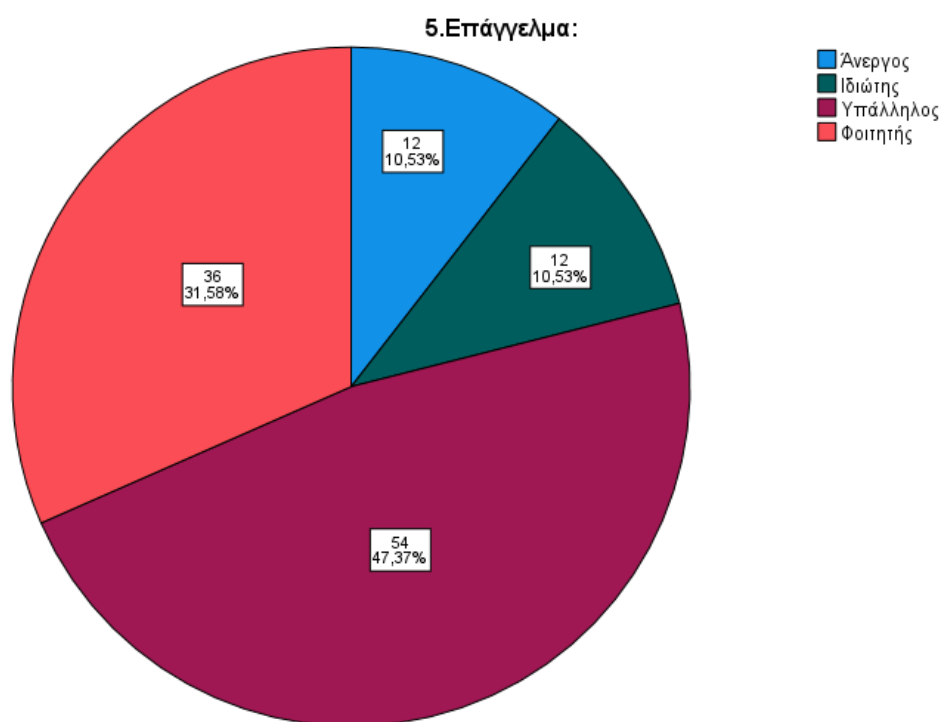
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
Αγαμος/η	84	73,7	73,7	73,7
Έγγαμος/η	30	26,3	26,3	100,0
Total	114	100,0	100,0	

4. Οικογενειακή κατάσταση:

5.Επάγγελμα:

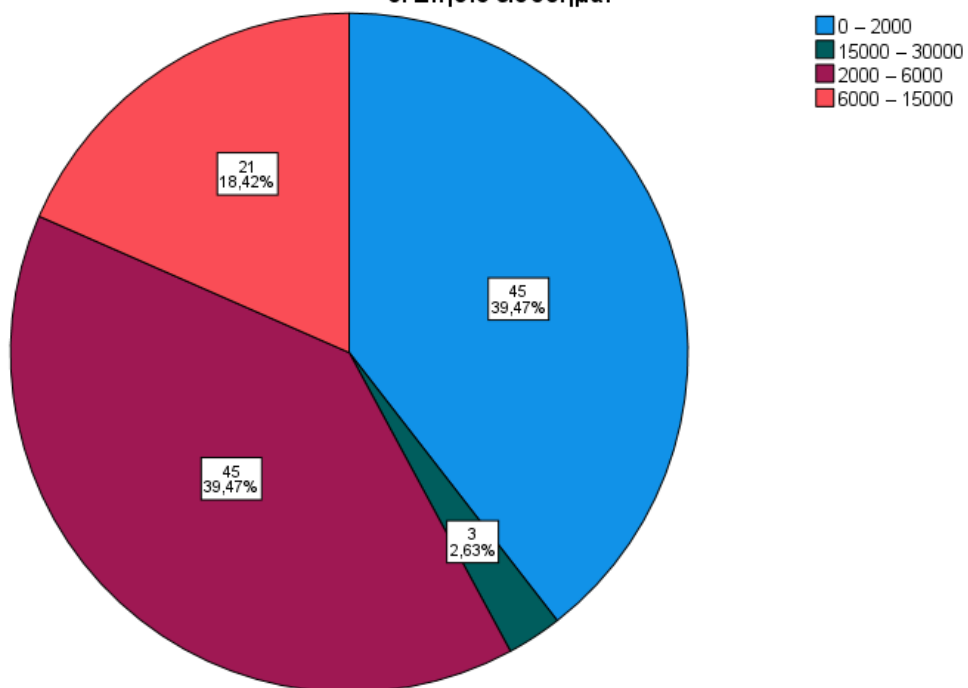
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Άνεργος	12	10,5	10,5	10,5
	Ιδιώτης	12	10,5	10,5	21,1
	Υπάλληλος	54	47,4	47,4	68,4
	Φοιτητής	36	31,6	31,6	100,0
	Total	114	100,0	100,0	

6. Ετήσιο εισόδημα:

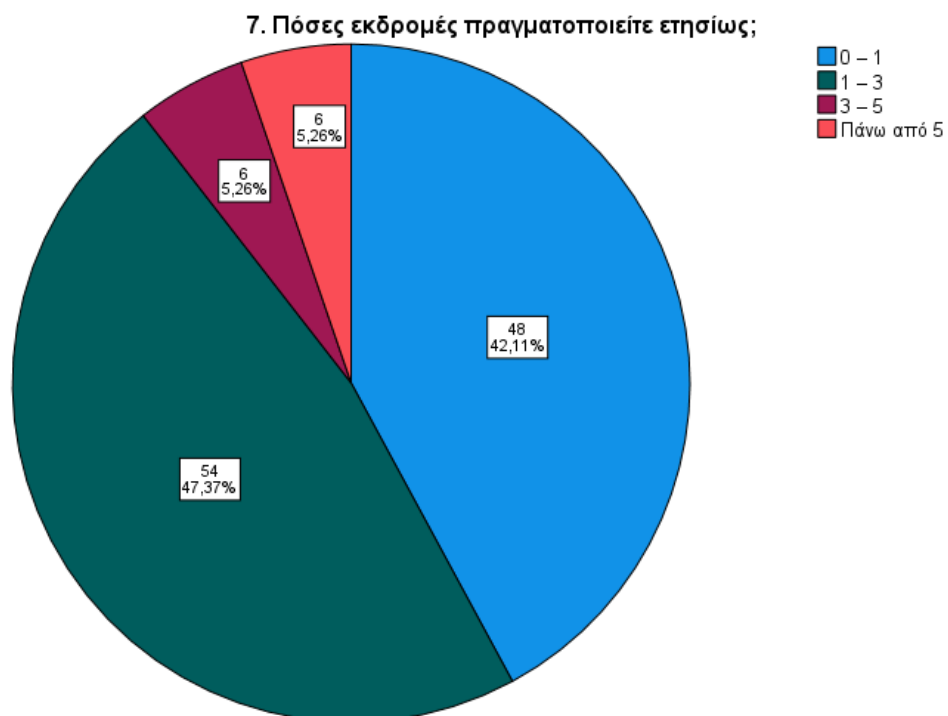
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0 – 2000	45	39,5	39,5	39,5
	15000 – 30000	3	2,6	2,6	42,1
	2000 – 6000	45	39,5	39,5	81,6
	6000 – 15000	21	18,4	18,4	100,0
	Total	114	100,0	100,0	

6. Ετήσιο εισόδημα:

7. Πόσες εκδρομές πραγματοποιείτε ετησίως;

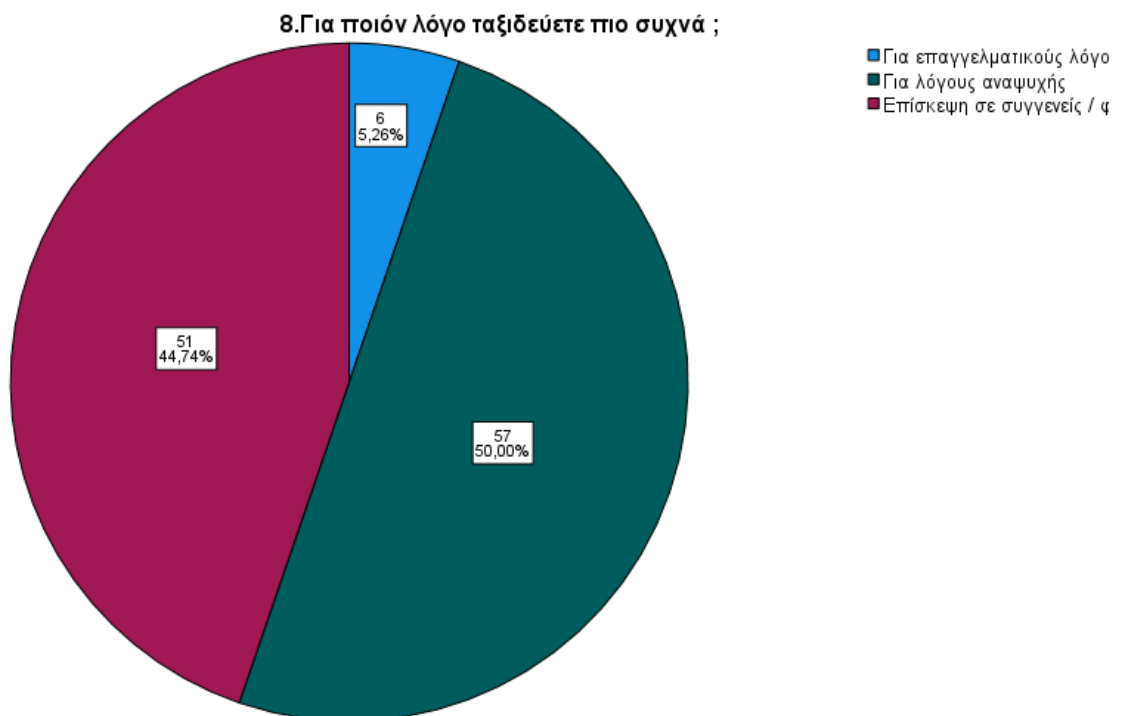
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0 – 1	48	42,1	42,1	42,1
	1 – 3	54	47,4	47,4	89,5
	3 – 5	6	5,3	5,3	94,7
	Πάνω από 5	6	5,3	5,3	100,0
	Total	114	100,0	100,0	

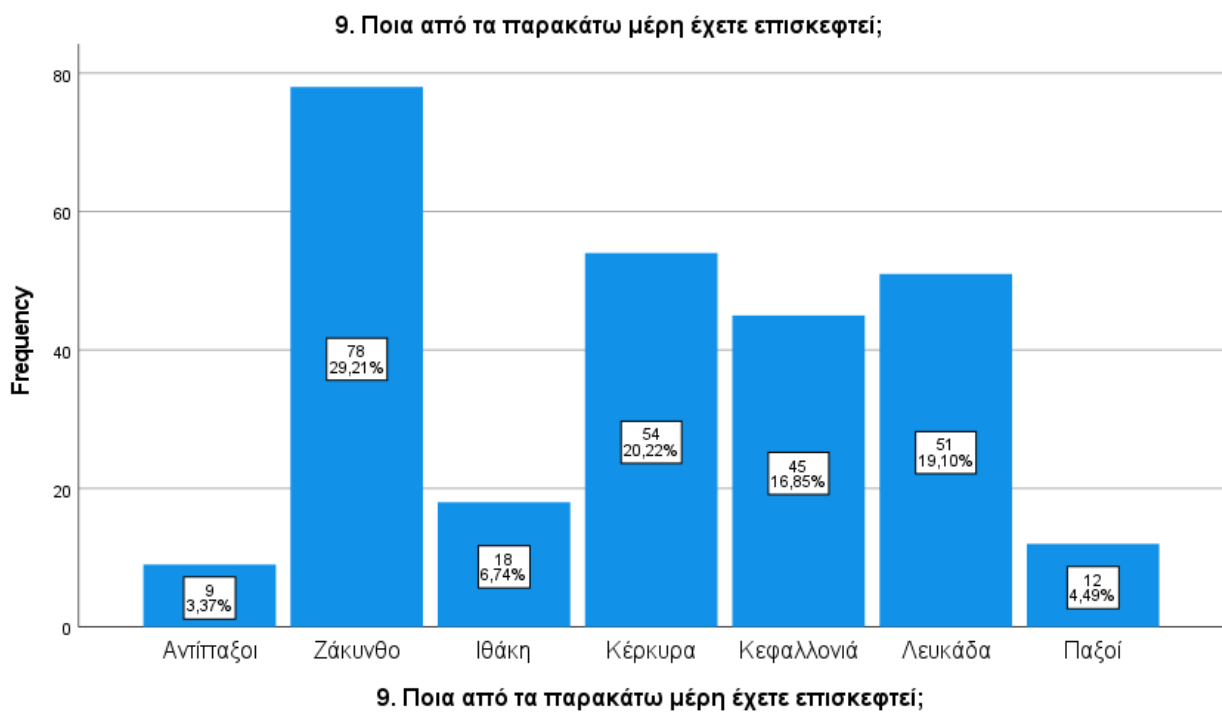
8.Για ποιόν λόγο ταξιδεύετε πιο συχνά ;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Για επαγγελματικούς λόγους	6	5,3	5,3	5,3
Για λόγους αναψυχής	57	50,0	50,0	55,3
Επίσκεψη σε συγγενείς / φίλους	51	44,7	44,7	100,0
Total	114	100,0	100,0	

9. Ποια από τα παρακάτω μέρη έχετε επισκεφτεί;

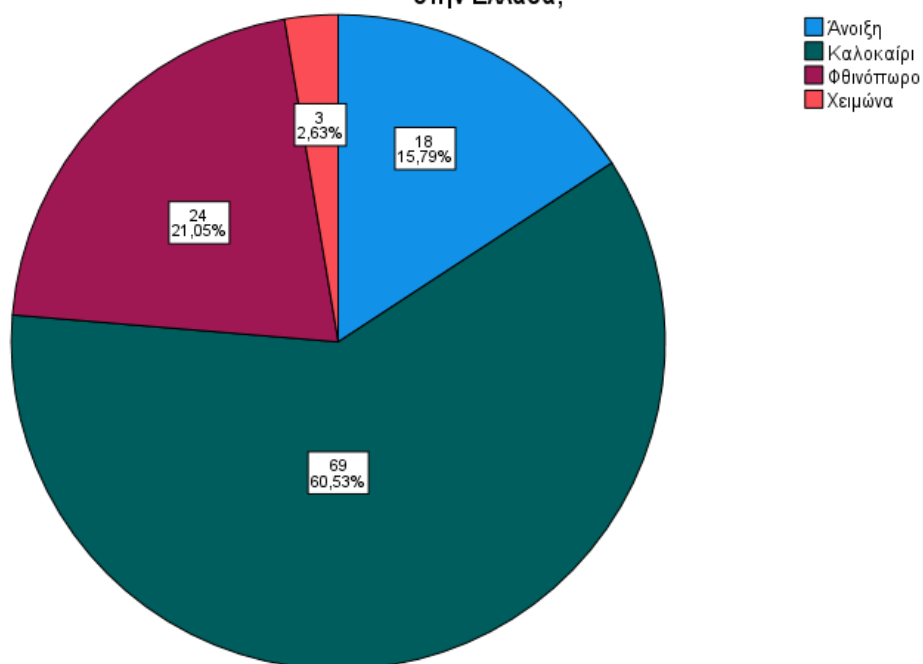
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Αντίπαξοι	9	3,4	3,4	3,4
	Ζάκυνθο	78	29,2	29,2	32,6
	Ιθάκη	18	6,7	6,7	39,3
	Κέρκυρα	54	20,2	20,2	59,6
	Κεφαλλονιά	45	16,9	16,9	76,4
	Λευκάδα	51	19,1	19,1	95,5
	Παξοί	12	4,5	4,5	100,0
	Total	267	100,0	100,0	

10. Ποια πιστεύετε ότι είναι η καλύτερη χρονικά στιγμή για να επισκεφτείτε έναν προορισμό από τα επτάνησα στην Ελλάδα;

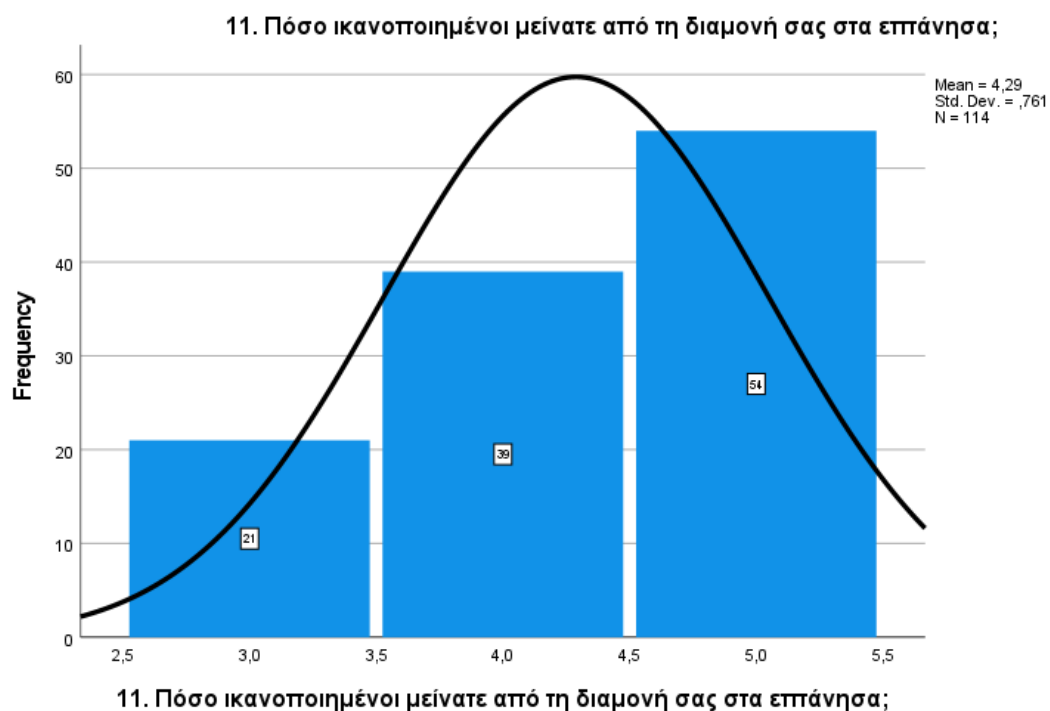
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Άνοιξη	18	15,8	15,8	15,8
	Καλοκαίρι	69	60,5	60,5	76,3
	Φθινόπωρο	24	21,1	21,1	97,4
	Χειμώνα	3	2,6	2,6	100,0
	Total	114	100,0	100,0	

10. Ποια πιστεύετε ότι είναι η καλύτερη χρονικά στιγμή για να επισκεφτείτε έναν προορισμό από τα επτάνησα στην Ελλάδα;

11. Πόσο ικανοποιημένοι μείνατε από τη διαμονή σας στα επτάνησα;

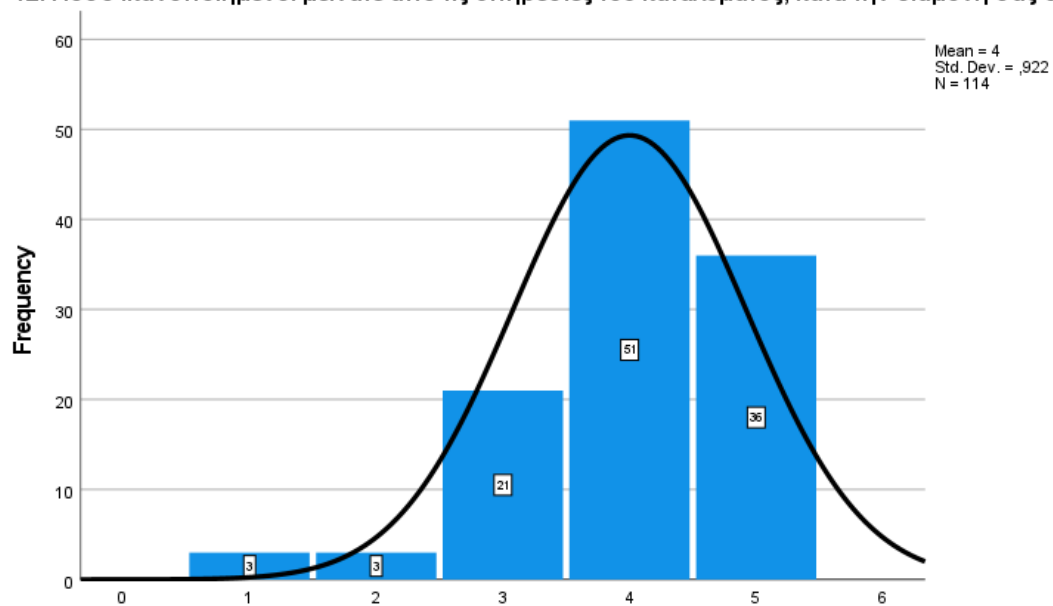
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	3	21	18,4	18,4	18,4
	4	39	34,2	34,2	52,6
	5	54	47,4	47,4	100,0
	Total	114	100,0	100,0	

12. Πόσο ικανοποιημένοι μείνατε από τις υπηρεσίες του καταλύματος, κατά την διαμονή σας στα επτάησα;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	3	2,6	2,6	2,6
	2	3	2,6	2,6	5,3
	3	21	18,4	18,4	23,7
	4	51	44,7	44,7	68,4
	5	36	31,6	31,6	100,0
	Total	114	100,0	100,0	

12. Πόσο ικανοποιημένοι μείνατε από τις υπηρεσίες του καταλύματος, κατά την διαμονή σας στα επτάησα;

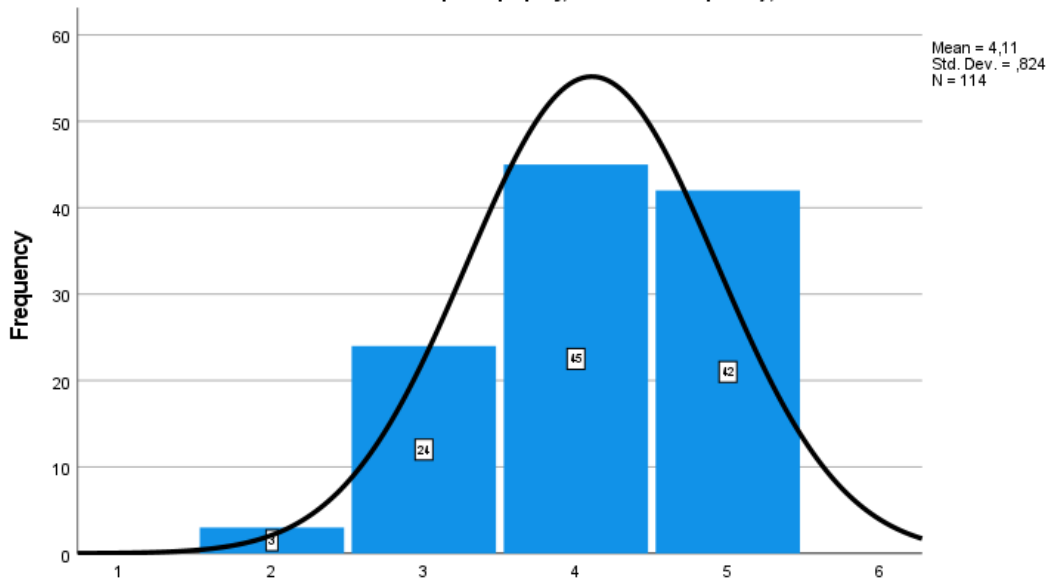

12. Πόσο ικανοποιημένοι μείνατε από τις υπηρεσίες του καταλύματος, κατά την διαμονή σας στα επτάησα;

13. Πόσο ικανοποιημένοι μείνατε από τις λοιπές υπηρεσίες κατά την διαμονή σας στα επτάνησα (εστίαση, μεταφορές, διασκέδαση κλπ);

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	2	3	2,6	2,6	2,6
	3	24	21,1	21,1	23,7
	4	45	39,5	39,5	63,2
	5	42	36,8	36,8	100,0
	Total	114	100,0	100,0	

13. Πόσο ικανοποιημένοι μείνατε από τις λοιπές υπηρεσίες κατά την διαμονή σας στα επτάνησα (εστίαση, μεταφορές, διασκέδαση κλπ);

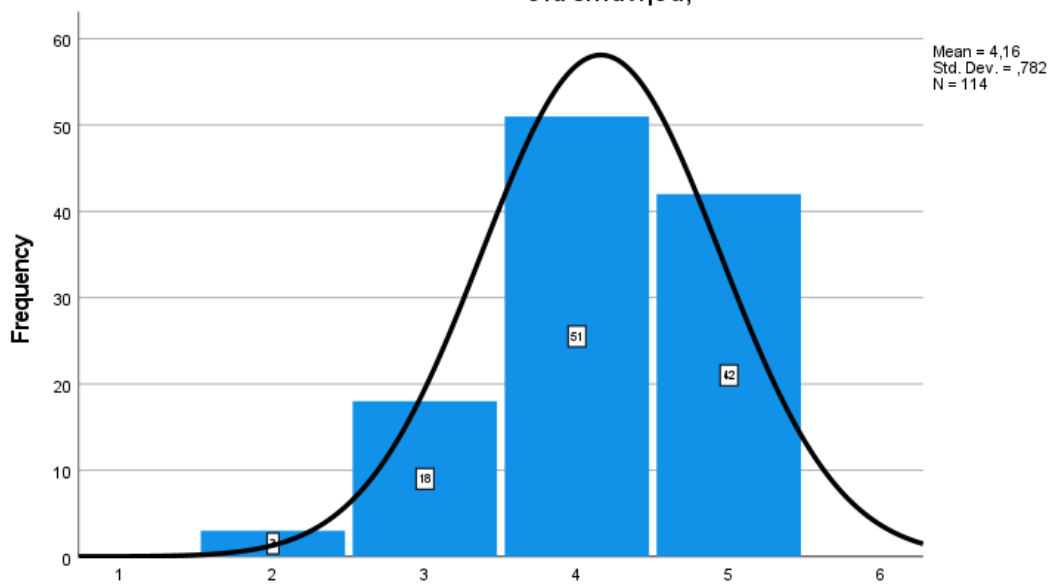

13. Πόσο ικανοποιημένοι μείνατε από τις λοιπές υπηρεσίες κατά την διαμονή σας στα επτάνησα (εστίαση, μεταφορές, διασκέδαση κλπ);

14. Πόσο ικανοποιημένοι μείνατε από την αντιμετώπιση των τουριστών (φιλοξενία) από τον τοπικό πληθυσμό στα επτάνησα;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	2	3	2,6	2,6	2,6
	3	18	15,8	15,8	18,4
	4	51	44,7	44,7	63,2
	5	42	36,8	36,8	100,0
	Total	114	100,0	100,0	

14. Πόσο ικανοποιημένοι μείνατε από την αντιμετώπιση των τουριστών (φιλοξενία) από τον τοπικό πληθυσμό στα επτάνησα;

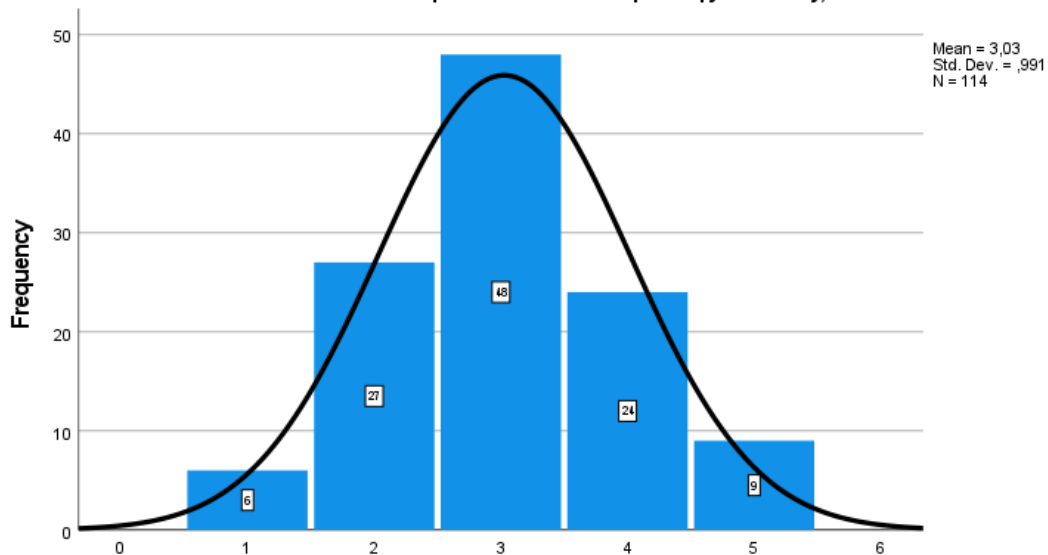

14. Πόσο ικανοποιημένοι μείνατε από την αντιμετώπιση των τουριστών (φιλοξενία) από τον τοπικό πληθυσμό στα επτάνησα;

15.Θεωρείτε το κόστος των διακοπών στα επτάνησα ακριβό σε σχέση με το προσφερόμενο τουριστικό προϊόν και με τα υπόλοιπα νησιά της Ελλάδας;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	6	5,3	5,3	5,3
	2	27	23,7	23,7	28,9
	3	48	42,1	42,1	71,1
	4	24	21,1	21,1	92,1
	5	9	7,9	7,9	100,0
Total		114	100,0	100,0	

15.Θεωρείτε το κόστος των διακοπών στα επτάνησα ακριβό σε σχέση με το προσφερόμενο τουριστικό προϊόν και με τα υπόλοιπα νησιά της Ελλάδας;

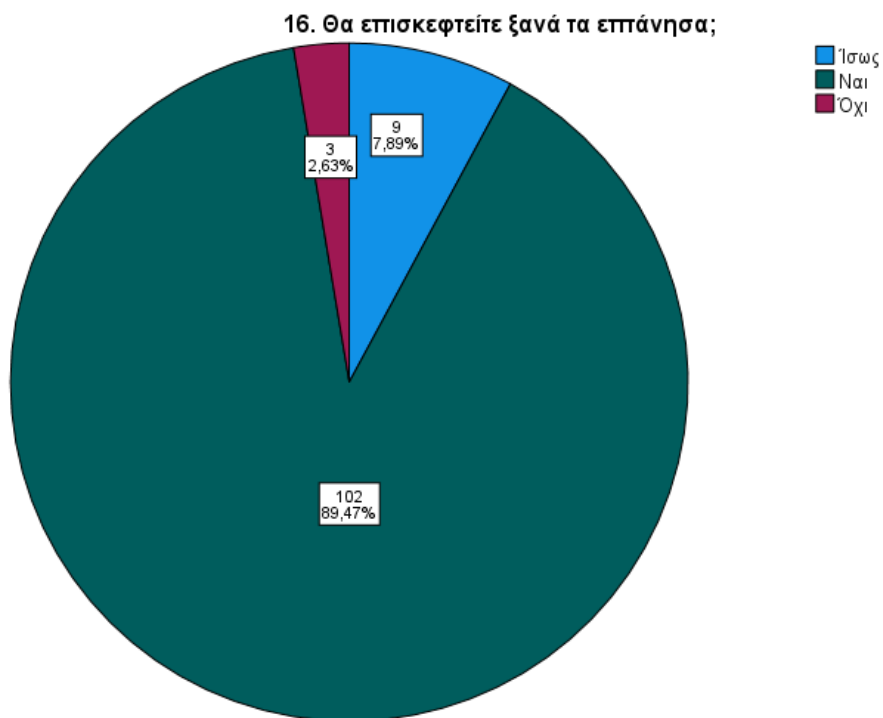

15.Θεωρείτε το κόστος των διακοπών στα επτάνησα ακριβό σε σχέση με το προσφερόμενο τουριστικό προϊόν και με τα υπόλοιπα νησιά της Ελλάδας;

16. Θα επισκεφτείτε ξανά τα επτάνησα;

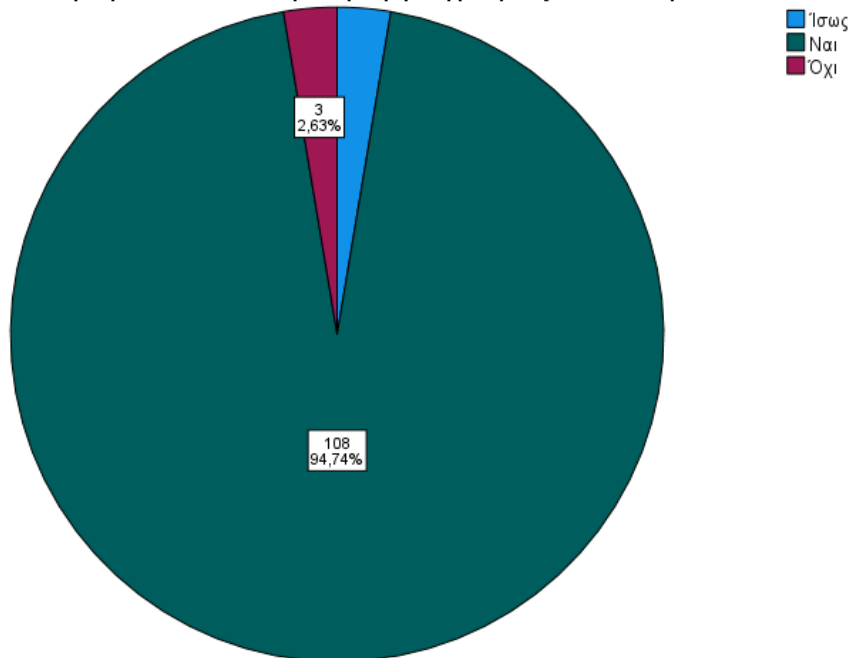
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ίσως	9	7,9	7,9	7,9
	Ναι	102	89,5	89,5	97,4
	Όχι	3	2,6	2,6	100,0
	Total	114	100,0	100,0	

17. Θα παροτρύνετε κάποιον φίλο/φίλη ή συγγενή σας να επισκεφθεί κάποιο από τα επτάνησα;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ίσως	3	2,6	2,6	2,6
	Ναι	108	94,7	94,7	97,4
	Όχι	3	2,6	2,6	100,0
Total		114	100,0	100,0	

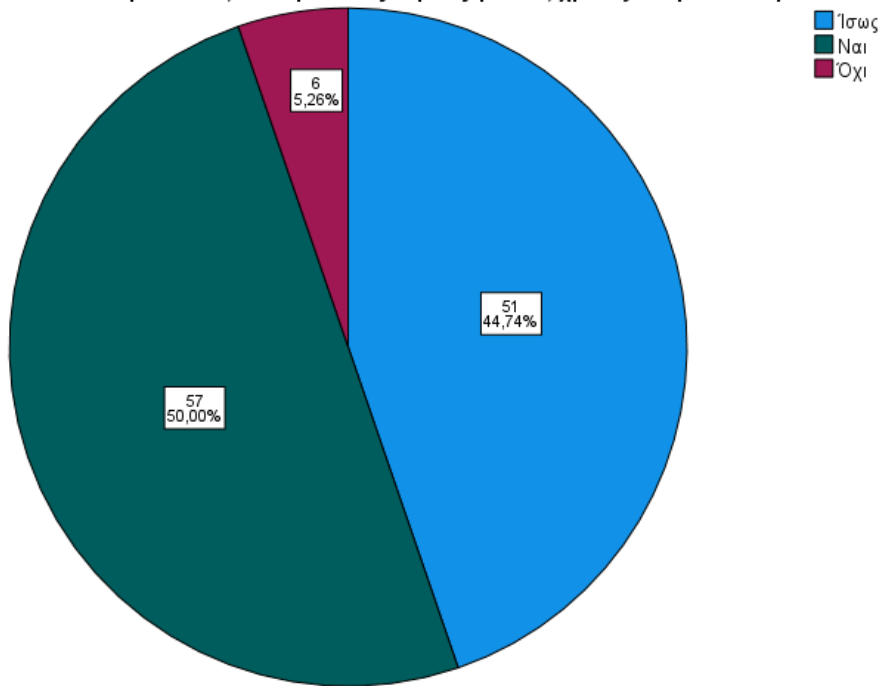
17. Θα παροτρύνετε κάποιον φίλο/φίλη ή συγγενή σας να επισκεφθεί κάποιο από τα επτάνησα;

18. θεωρείται ότι, ο τουριστικός τομέας γενικά, χρειάζεται βελτίωση στα επτάνησα;

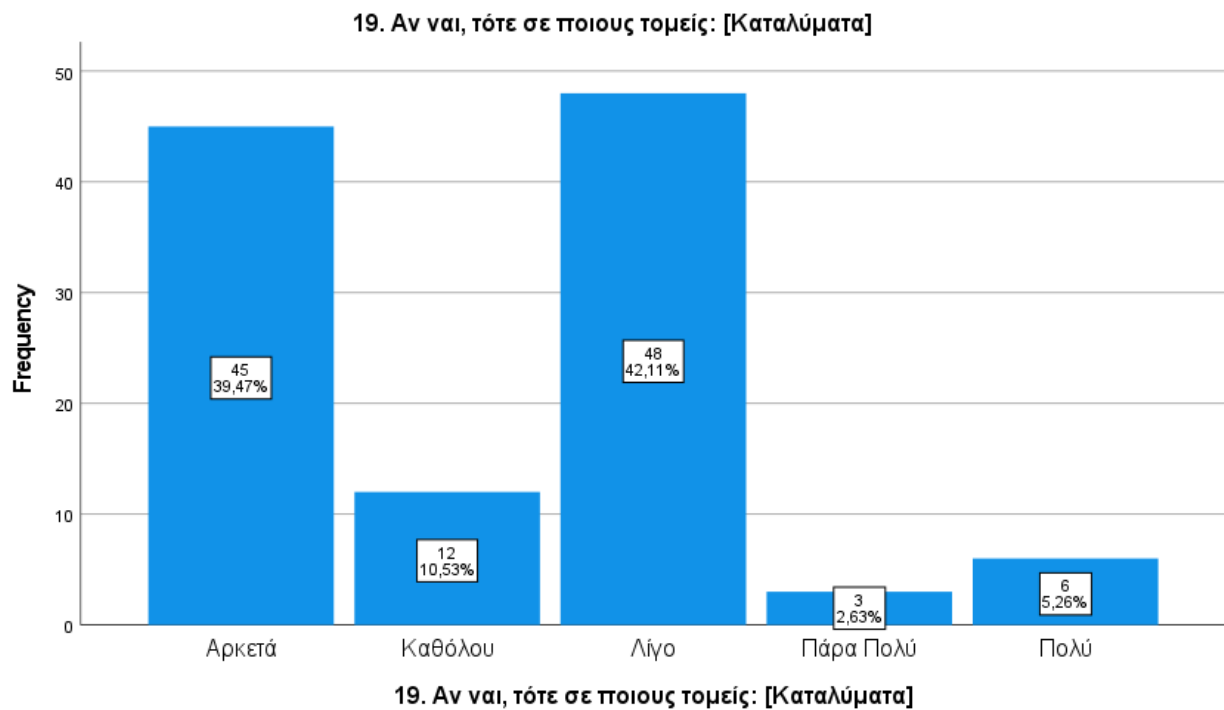
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ίσως	51	44,7	44,7	44,7
	Ναι	57	50,0	50,0	94,7
	Όχι	6	5,3	5,3	100,0
	Total	114	100,0	100,0	

18. θεωρείται ότι, ο τουριστικός τομέας γενικά, χρειάζεται βελτίωση στα επτάνησα;

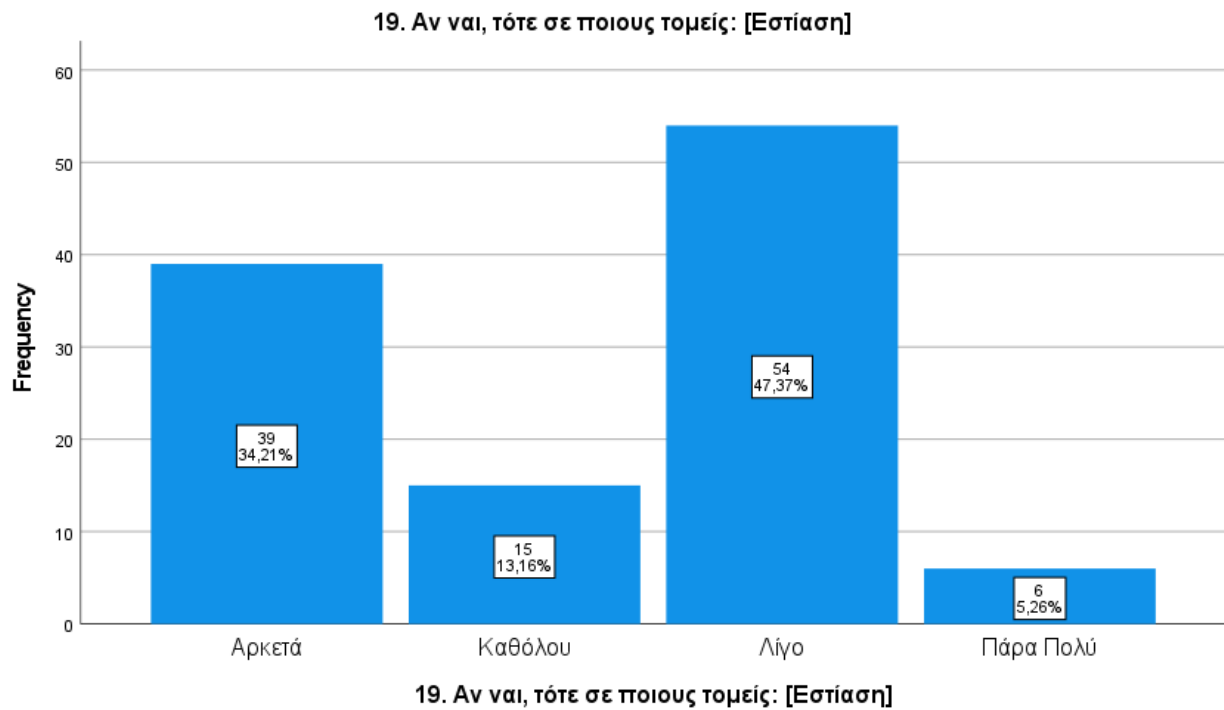
19. Αν ναι, τότε σε ποιους τομείς: [Καταλύματα]

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Αρκετά	45	39,5	39,5	39,5
	Καθόλου	12	10,5	10,5	50,0
	Λίγο	48	42,1	42,1	92,1
	Πάρα Πολύ	3	2,6	2,6	94,7
	Πολύ	6	5,3	5,3	100,0
	Total	114	100,0	100,0	

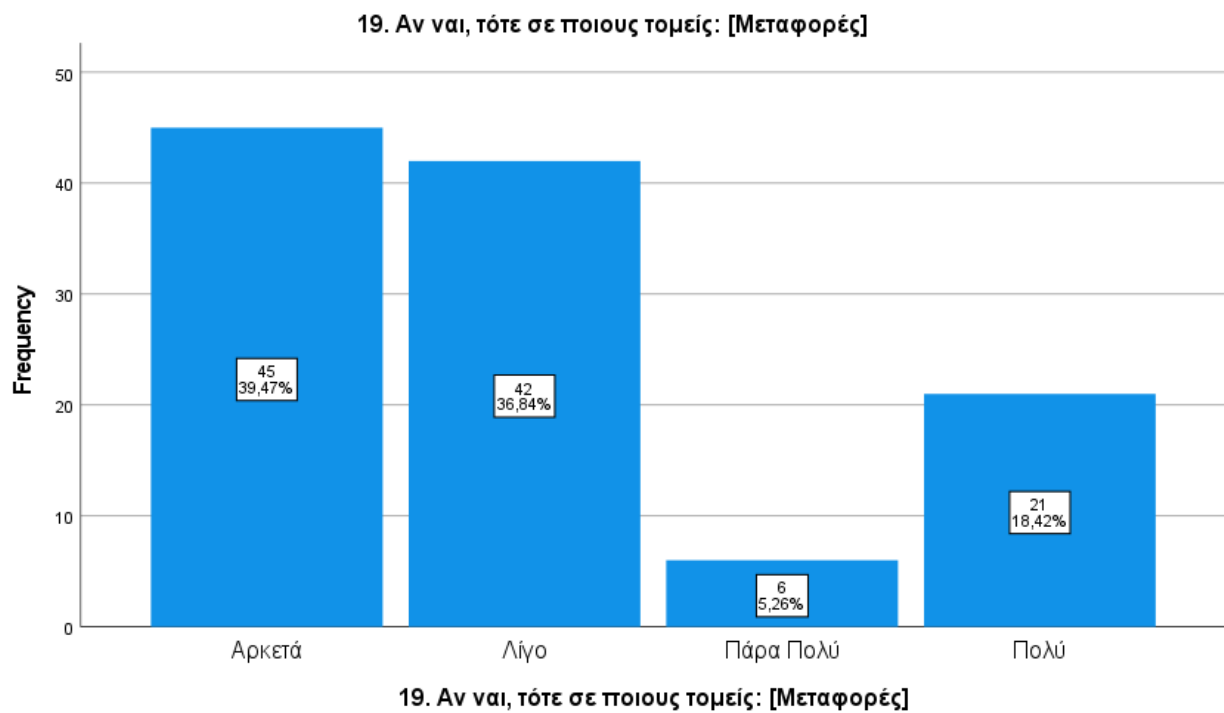
19. Αν ναι, τότε σε ποιους τομείς: [Εστίαση]

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Αρκετά	39	34,2	34,2	34,2
	Καθόλου	15	13,2	13,2	47,4
	Λίγο	54	47,4	47,4	94,7
	Πάρα Πολύ	6	5,3	5,3	100,0
	Total	114	100,0	100,0	

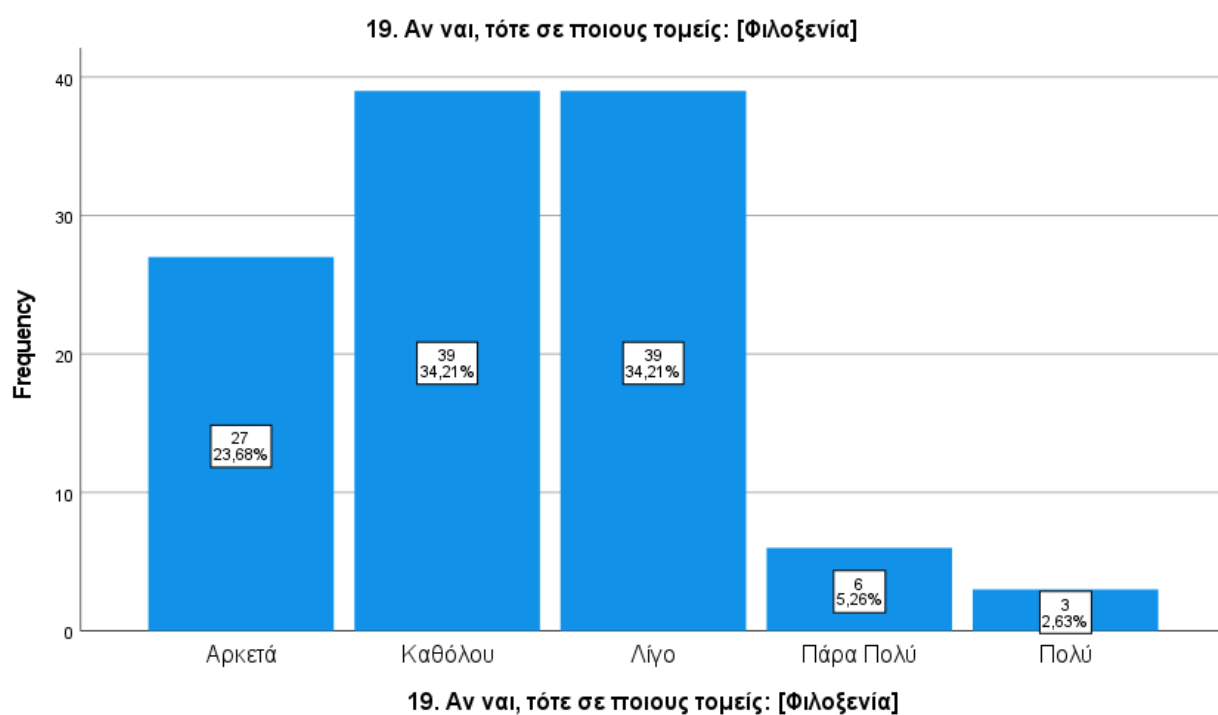
19. Αν ναι, τότε σε ποιους τομείς: [Μεταφορές]

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Αρκετά	45	39,5	39,5	39,5
	Λίγο	42	36,8	36,8	76,3
	Πάρα Πολύ	6	5,3	5,3	81,6
	Πολύ	21	18,4	18,4	100,0
	Total	114	100,0	100,0	

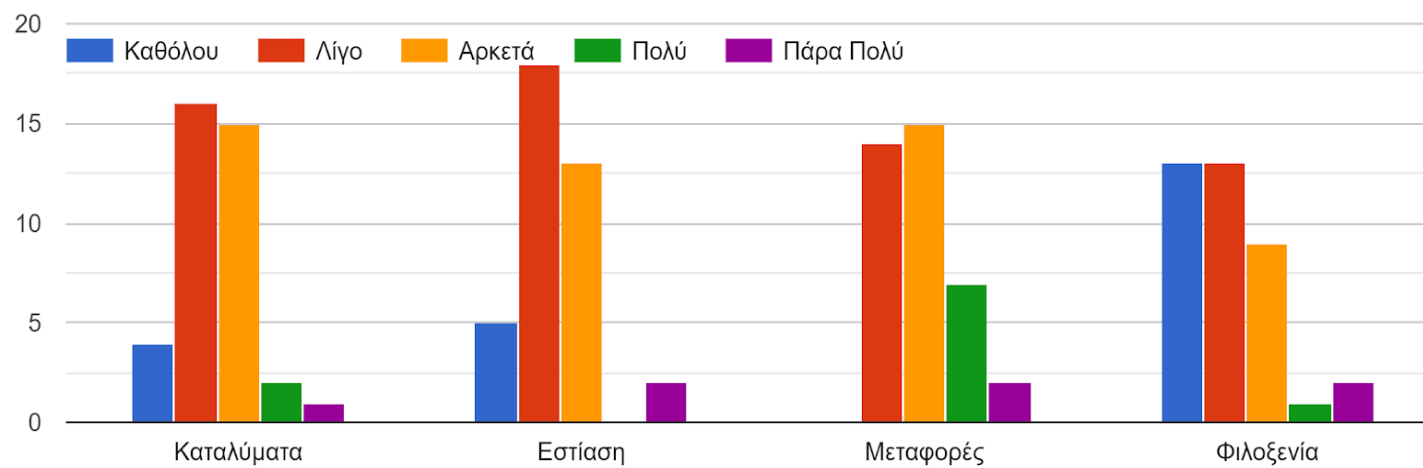

19. Αν ναι, τότε σε ποιους τομείς: [Φιλοξενία]

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Αρκετά	27	23,7	23,7	23,7
	Καθόλου	39	34,2	34,2	57,9
	Λίγο	39	34,2	34,2	92,1
	Πάρα Πολύ	6	5,3	5,3	97,4
	Πολύ	3	2,6	2,6	100,0
	Total	114	100,0	100,0	

19. Αν ναι, τότε σε ποιους τομείς:

Συμπεράσματα Έρευνας

Αρχικά, η πλειοψηφία του δείγματος που απάντησαν στο συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο αποτελείται από γυναίκες.

Όσον αφορά την ηλικία των ερωτηθέντων το 55,26% ανήκει στην ηλικιακή ομάδα 18-25, το 21,05% αντιστοιχεί στην ηλικιακή βαθμίδα της κατηγορίας 25-30 και έπειτα, ακολουθούν τα ποσοστά 13,16% της ηλικιακής ομάδας πάνω από 40 και τέλος, το 10,53% του δείγματος έχουν ηλικία από 31 έως 40.

Όσον αφορά το μορφωτικό επίπεδο των ερωτηθέντων 60 άτομα είναι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, 33 άτομα απόφοιτοι λυκείου και 21 άτομα απόφοιτοι ΙΕΚ.

Αναφορικά με την οικογενειακή κατάσταση των ερωτηθέντων, η πλειοψηφία του δείγματος είναι άγαμος/η.

Στην ερώτηση σχετικά με το επάγγελμά τους αποτυπώθηκαν οι εξής απαντήσεις: 54 άτομα είναι υπάλληλοι, 36 άτομα φοιτητές, 12 άτομα άνεργοι και 12 άτομα ιδιώτες.

Σχετικά με το ετήσιο εισόδημα των ερωτηθέντων, οι απαντήσεις που προέκυψαν είναι οι ακόλουθες: η πλειοψηφία του δείγματος έχει ετήσιο εισόδημα από 0 έως 6000, ωστόσο μόλις το 18,42% των ερωτηθέντων έχουν 6000-15000 και μόνο 3 άτομα φτάνουν το 15000 έως 30000 ετήσιο εισόδημα.

Στην ερώτηση, πόσες εκδρομές πραγματοποιούν ετησίως, 54 άτομα απάντησαν 1-3 εκδρομές, 48 άτομα 0- 1 και 6 άτομα, 3 έως 5 εκδρομές τον χρόνο και ακόμα 6 άτομα ανέφεραν πως πραγματοποιούν πάνω από 5 εκδρομές τον χρόνο.

Οι ερωτηθέντες ρωτήθηκαν για ποιο λόγο ταξιδεύουν πιο συχνά όπου οι περισσότεροι ταξιδεύουν για λόγους αναψυχής και για να επισκεφθούν κάποιο ή κάποια συγγενή ή φίλο, ενώ η μειοψηφία, δηλαδή μόλις 6 άτομα απάντησε πως ταξιδεύει για επαγγελματικούς λόγους.

Στην ερώτηση ποια μέρη έχουν επισκεφθεί η πλειοψηφία απάντησε τη Ζάκυνθο. Έπειτα ακολουθούν με φθίνουσα σειρά η Κέρκυρα, η Λευκάδα, η Κεφαλονιά, η Ιθάκη, Παξοί, Αντίπαξοι.

Στην ερώτηση 10, η πλειοψηφία θεωρεί πως η καλύτερη χρονικά στιγμή για να επισκεφθούν ένα προορισμό από τα Επτάνησα είναι το καλοκαίρι. Ωστόσο, αρκετοί θεωρούν το φθινόπωρο και το καλοκαίρι.

Στην ερώτηση 11η διαμονή στα Επτάνησα θεωρείται πολύ έως πάρα πολύ άνετη.

Σχετικά με το πόσο ικανοποιημένοι έμειναν από τις υπηρεσίες των καταλυμάτων και τη διαμονή τους στα Επτάνησα, η πλειοψηφία απάντησε πολύ έως πάρα πολύ.

Αναφορικά με το πόσο ικανοποιημένοι έμειναν από τις λοιπές υπηρεσίες και τη διαμονή τους στα Επτάνησα (εστίαση, μεταφορά, διασκέδαση), η πλειοψηφία απάντησε πολύ έως πάρα πολύ.

Όσον αφορά το πόσο ικανοποιημένοι έμειναν από την αντιμετώπιση των τουριστών από τον τοπικό τουρισμό, οι περισσότεροι απάντησαν πολύ έως πάρα πολύ.

Σχετικά με τον αν θεωρούν το κόστος των διακοπών στα Επτάνησα ακριβό σε σχέση με το προσφερόμενο τουριστικό προϊόν και με τα υπόλοιπα νησιά της Ελλάδας, η πλειοψηφία του δείγματος απάντησε μέτρια έως ελάχιστα.

Επιπροσθέτως, ρωτήθηκαν αν θα επισκεφθούν ξανά τα Επτάνησα όπου η πλειοψηφία απάντησε θετικά.

Επιπλέον, το υψηλότερο ποσοστό των ερωτηθέντων θα παρότρυναν κάποιον φίλο/ φίλη ή συγγενή να επισκεφθούν κάποιο από τα Επτάνησα.

Αναφορικά με το αν θεωρούν ότι ο τουριστικός τομέας χρειάζεται βελτίωση στα Επτάνησα οι περισσότεροι εκ των ερωτηθέντων απάντησαν Ναι και Ίσως.

Εν κατακλείδι, αν ναι σε ποιους τομείς, αποτυπώθηκαν οι ακόλουθες απαντήσεις:

αρχικά, όσον αφορά τον τομέα των καταλυμάτων, η πλειοψηφία απάντησε λίγο έως αρκετά.

Όσον αφορά τον τομέα της εστίασης λίγο έως αρκετά. Σχετικά με τον τομέα των μεταφορών, οι περισσότεροι απάντησαν αρκετά έως λίγο και τέλος, αναφορικά με τον τομέα της φιλοξενίας οι επικρατέστερες απαντήσεις που αποτυπώθηκαν ήταν καθόλου και λίγο.

Συμπεράσματα

Αδιαμφισβήτητα, η Ελλάδα αποτελεί ταξιδιωτικό προορισμό για πληθώρα ανθρώπων καθώς είναι μια χώρα γνωστή παγκοσμίως για το τρίπτυχο Θάλασσα – Ήλιος- Πολιτισμός. Θεωρείται μια χώρα την οποία μπορεί ο ενδιαφερόμενος να επισκεφθεί οποιαδήποτε εποχή επιθυμεί. Ωστόσο, η πλειοψηφία των τουριστών – επισκεπτών την επιλέγει κυρίως για την διεξαγωγή των καλοκαιρινών τους διακοπών.

Επιπροσθέτως, η Ελλάδα επιλέγεται ως ταξιδιωτικός προορισμός από άτομα που επιθυμούν να απολαύσουν κάποιες εναλλακτικές μορφές τουρισμού και να βιώσουν ένα διαφορετικό είδος διακοπών.

Ένας ταξιδιωτικός προορισμός είναι επιλέξιμος όταν δίνεται έμφαση από τους αρμόδιους για τη βελτίωση του τουριστικού προϊόντος και κυρίως στην ανάπτυξη και αναβάθμιση του προϊόντος προσανατολισμένο όχι μόνο στον τουρίστα αλλά και στον ντόπιο.

Βάσει αυτού λοιπόν, αποτυπώθηκαν πέρα από τη φυσική ομορφιά των Επτανήσων και οι παροχές που είναι εφικτό να απολαύσει ο επισκέπτης- τουρίστας. Τέλος, καταγράφηκαν στοιχεία που δημιουργούν ένα μοναδικό ελληνικό τουριστικό προορισμό.

Βιβλιογραφία

- Britton, S. (1982). *The political economy of tourism in the third World*. Annals of Tourism Research. 9(2): 331-358.
- Brown, G. (1985). *The tourism industry in Australia*. Australian Institute of Architects Education's Division.
- Butler, R. (1990). *Alternative tourism: pious hope or Trojan Horse?* Journal of Travel Research.
- Clawson, M., & Knetsch, L. J. (1966). *Economics of Outdoor Recreation*. Βαλιτιμόρη: Johns Hopkins University Press.
- Culpan, R. (1987). *International tourism. Model for for developing countries*. Annals of Tourism Research.
- Dr. Stainton, H. (2005, 1 5). *The history of tourism*. Ανάκτηση από Tourism Teacher: <https://tourismteacher.com/history-of-tourism-2/>
- Eadington, R., & Smith, V. (1992). *Tourism Alternatives: Potentials and Problems ην the Development οf Tourism*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Goonatilake, S. (1978). *Tourism in Sri Lanka: The Mapping of International Inequalities and their Internal Structural Effects*. Montreal:McGill University: Working Paper No. 19.
- grecotel. (2021, 07 27). *Η ΠΑΛΙΑ ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ*. Ανάκτηση από grecotel: <https://www.grecotel.com/el/greece-destinations/corfu/old-town.html>
- Gyr, U. (2010, 12 3). *The History of Tourism: Structures on the Path to Modernity*. . Ανάκτηση από European History Online: http://ieg-ego.eu/en/threads/europe-on-the-road/the-history-of-tourism#InsertNoteID_8
- helloworldgreece.gr. (2017). *Επτάνησα*. Ανάκτηση 07 19, 2021, από helloworldgreece.gr: <https://www.helloworldgreece.gr/ionian-islands/>
- Inskeep. (1987). *Environmental planning for tourism*. Annals of Tourism Research.
- Johan. (2018, 28 07). *What is tourism and tourism industry*. Ανάκτηση από Cities and Places: <https://citiesandplaces.com/what-is-tourism-and-tourism-industry-tourism-definition/>
- Mings, R. (1969). *Tourism's potential for contributing to the economic development in the Caribbean*. Journal of Geography.
- newsbeast.gr. (2015, 11 19). *Ο μύθος για το πώς πήρε το όνομα του το Ποντικονήσι*. Ανάκτηση από newsbeast.gr: <https://www.newsbeast.gr/travel/arthro/2027496/o-mithos-gia-to-pos-pire-to-onoma-tou-to-pontikonisi>
- protothema.gr. (2019, 04 02). *Ζάκυνθος: Η παραλία «Ναυάγιο» χωρίζεται σε τρεις ζώνες πρόσβασης*. Ανάκτηση από protothema.gr: <https://www.protothema.gr/greece/article/878665/zakunthos-i-paralia-nauagio-horizetai-se-treis-zones-prosvasis/>

Rodríguez, C. P. (2020, 6 16). *Travelling for pleasure: a brief history of tourism*. Ανάκτηση από Europeana: <https://www.europeana.eu/el/blog/travelling-for-pleasure-a-brief-history-of-tourism>

sites - google. (2021, 07 27). *ΕΠΙΤΑΝΗΣΑ*. Ανάκτηση από sites.google: <https://sites.google.com/site/eptanisagr/pou-briskontai>

TANEA Team. (2020, 12 14). *What you need to know about the coronavirus right now*. Ανάκτηση από Τα Νέα : <https://www.tanea.gr/2020/12/14/english-edition/what-you-need-to-know-about-the-coronavirus-right-now/>

Tourism Notes. (2021). *Tourism*. . Ανάκτηση από Notes: <https://tourismnotes.com/travel-tourism/>

TutorialsPoint. (2021). *Products and Services*. Ανάκτηση από TutorialsPoint: https://www.tutorialspoint.com/tourism_management/tourism_management_products_and_services.htm

UNCTAD. (2021). *COVID-19 and Tourism, an Update*. . Ανάκτηση από United Nations Conference on Trade and Development: https://unctad.org/system/files/official-document/ditcinf2021d3_en_0.pdf

UNWTO. (2021). *PRODUCT DEVELOPMENT*. Ανάκτηση από UNWTO: <https://www.unwto.org/tourism-development-products>

voyaging the world. (2020, 10 09). *Είναι η παραλία του Μύρτου η μόνη παραδεισένια παραλία της Κεφαλονιάς;*. Ανάκτηση από voyaging the world: <https://www.voyagingtheworld.com/paralies-kefalonias/>

Walton, J. K. (2021). *Tourism*. Ανάκτηση από Britannica: <https://www.britannica.com/topic/tourism>

Whitfield, D. (2019, 9 23). *From Nottingham day trips to mass tourism: How Thomas Cook became a travel industry giant*. . Ανάκτηση από NottinghamshireLive: <https://www.nottinghampost.com/news/history/nottingham-day-trips-mass-tourism-3348876>

Williams, A., & Shaw, G. (1991). *Tourism and Economic Development: Western European Experiences*. London: Belhaven Press.

Ανδριώτης, Κ. (2003). *Ο εναλλακτικός τουρισμός και τα διαφοροποιητικά χαρακτηριστικά του*. ISSN 1105-3267: Επιθεώρηση Χωρικής Ανάπτυξης, Σχεδιασμού & Περιβάλλοντος.

Ανδριώτης, Κ. (2005). *Τουριστική Ανάπτυξη και Σχεδιασμός*. Αθήνα: Αθ. Σταμούλης.

ζακυνθος.net. (2021, 07 07). *ζακυνθος.net, ταξιδιωτικός οδηγός*. Ανάκτηση από [https://www.xn--](https://www.xn--mxajhhpn2am.net/%CE%BA%CE%B1%CF%81%CE%B5%CF%84%CE%B1-%CE%BA%CE%B1%CF%81%CE%B5%CF%84%CE%B1.html)

[mxajhhpn2am.net/%CE%BA%CE%B1%CF%81%CE%B5%CF%84%CE%B1-%CE%BA%CE%B1%CF%81%CE%B5%CF%84%CE%B1.html](https://www.xn--mxajhhpn2am.net/%CE%BA%CE%B1%CF%81%CE%B5%CF%84%CE%B1-%CE%BA%CE%B1%CF%81%CE%B5%CF%84%CE%B1.html)

ΙΝΣΕΤΕ. (2014). *Οδικός Χάρτης Εξειδίκευσης Δράσεων Τομέα Τουρισμού Περιφέρεια Ιονίων Νήσων*. Ανάκτηση από ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΣΕΤΕ:

file:///C:/Users/Nick/Desktop/2020%20okt/%CE%9C%CE%B1%CF%81%CE%AF%CE%B1%20%CE%9C%CE%AD%CE%BB%CF%80%CF%89/marketing_plan_ionian_islands.pdf

Khan, M. M. (1997). *Tourism development and dependency theory: Mass tourism vs. ecotourism*. *Annals of Tourism Research*. 24(4):988-991.

Κοκκώσης, Χ., & Τσάρτας, Π. (2001). *Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη και Περιβάλλον*. Αθήνα: Κριτική.

Κολτσιδόπουλος, Γ. Δ., Hudman, L., & Jackson, R. (2003). *Τουριστική Γεωγραφία, Ελληνική & Παγκόσμια*. Αθήνα: ΕΛΛΗΝ.

Μεταξάς, Μ. (2016, 01 10). *Homeric Ithaca*. Ανάκτηση από http://homerichthaca.blogspot.com/2016/01/blog-post_10.html

Νομικού, Δ. (2015). *Λίστα με τα 50 πιο όμορφα μέρη να επισκευτείς στην Ευρώπη*. Ανάκτηση από dutchesss.queen.gr: <https://dutchesss.queen.gr/inspiration/photo/1177:2-ellinika-meri-sti-lista-me-ta-50-oraiotera-stin-eyropi/>

Πολύζος, Σ. (2015). *Αστική ανάπτυξη*. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική ΑΕ.